

דו"ח ביקורת
במהלך הוטרונריית

השירות הווטרנרי העירוני

כללי

השירות הווטרנרי נועד לשמור על בריאות הציבור מנקודת מבטה של הרפואה הווטרנרית, הגנה על הציבור מפני מוצרי מזון פגומים שמקורם בבעלי חיים, מניעת מפגעים והעברת מחלות, מבעלי חיים לאדם ולבעלי חיים אחרים, לפעול לשיפור איכותם של מוצרי מזון שמקורם בבעלי חיים, פיקוח על עסקי מזון ועוד מניעה והקלה על סבלם של בעלי החיים סיוע בהחזקתו התקינה של משק בעלי החיים .

השירות הווטרנרי ברשויות המקומיות עוסק בנושאים הבאים :

- א. פיקוח על מזון שמקורו מבעלי חיים** (מבהמה, עוף, דג או בעל חיים אחר שבשרו מיועד למכירה) – הבשר עצמו ומוצריו וכן מאכלים המכילים בשר. פיקוח זה נעשה בדרכים הבאות :
- ביצוע בדיקת טרום-שיווק של המוצרים עם הכנסתם לתחום השיפוט של הרשות ולפני הכנסתם לעסק ("בדיקת משנה").
 - פיקוח וביצוע בדיקות ב"עסקים" – (המקומות המשמשים למכירת מוצרים מן החי ו/או לטיפול בהם).
 - המלצה לאישור מתן רישיון עסק מההיבט הווטרנרי (רישיון עסק וטרנרי).

ב. פיקוח על החזקת בעלי חיים בתחום היישוב; מניעת מחלות בעלי חיים, הדברתן ומניעת התפשטותן; סיוע לבעלי חיים במצוקה. הפעילות נעשית בדרכים הבאות :

- רישום, חיסון וסימון כלבים (חיסון חתולי בית – וולונטרי).
- עיקור, סירוס וחיסון חתולי רחוב.
- לכידת כלבים משוטטים והכנסתם למכלאה/תחנת הסגר לתצפית כלבת.
- מניעת צער בעלי חיים (כגון התעללות) ודאגה לרווחתם הבסיסית.
- ג. טיפול בפניות הציבור** על מפגעים ומטרדים מבעלי חיים.
- ד. הסברה** לציבור בנושאים וטרנריים.

המחלקות הווטרנריות ברשויות פועלות בזיקה מקצועית למשרד הבריאות (שירות המזון ושירותי בריאות הציבור) בכל הנוגע לטיפול במזון שמקורו מבעלי החיים; ולמשרד החקלאות (השירותים הווטרנריים ובריאות המקנה) בכל הנוגע בטיפול בבעלי החיים.

מטרות הביקורת

לבחון בין השאר את פעולות המחלקה המתייחסות להיבטים התפעוליים הכרוכים בטיפול בתחומים שבאחריותה ובהיבטים נוספים כגון :

- ❖ עמידת המחלקה בחוקי העזר השונים והוראות החוק המחייבים אותה במסגרת פעילותה.
- ❖ בחינת קיום נוהלי עבודה המגדירים את תהליכי העבודה במחלקה ויחסי הגומלין עם אגפי העירייה.
- ❖ בחינת תוכנית העבודה השנתית – תכנון מול הביצוע בפועל.
- ❖ בחינת נתוני התקציב לעומת הביצוע בפועל במחלקה והיבטים כספיים בניהול השוטף .
- ❖ בחינת אופן הטיפול בפניות תושבים למוקד העירוני בנושאים שבאחריותה המחלקה.
- ❖ בחינת הליך התקשרויות עם קבלני משנה.

הביקורת בדקה את תהליכי העבודה ואת ההיערכות האירגונית של המחלקה הווטרינרית, לרבות השירות הניתן לציבור בתחומי הפעילות, וכללה את הנושאים העיקריים הבאים :

- ביצוע בדיקות טרום-שיווק
- ביצוע ביקורות בעסקים
- רישוי וטרינרי לעסקים
- פעולות אכיפה (עסקים)
- רישוי, סימון וחיסון כלבים
- טיפול בכלבים משוטטים
- אכיפה (כלבים)
- טיפול בחתולי רחוב
- טיפול בפניות הציבור
- כח אדם ותקציב
- נהלים

היקף הביקורת

- ראיונות עם : מנהל המחלקה ; מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים במחלקה.
- ביקורי בדיקה בשטח : בתהליך ביצוע בדיקות משנה, בתהליך ביצוע ביקורות בעסקים, בתהליך טיפול בשטח בפניית מוקד.
- בדיקת מסמכים הקשורים לנושאי הביקורת
- בדיקת הבסיס החוקי למערכת הסמכויות והפעולות של השירותים הווטרינריים ברשויות המקומיות (חוקים, פקודות, תקנות, חוקי עזר מקומיים וכד')
- בדיקת נתוני הנח"ש העירייה בנושאי הביקורת

הדו"ח כולל את הפרקים הבאים :

- תמצית הממצאים
- הדו"ח המפורט

תמצית הממצאים וההמלצות

השירות הווטרינרי העירוני, מהווה יחידה במסגרת הרשות המקומית, הוא הגורם המפקח והמטפל בשטח הרשות בכל הקשור למזון שמקורו מבעלי חיים, בכל הקשור להחזקת בעלי חיים ופיקוח על עסקי מזון במסגרת רישוי עסקים. הזיקה המקצועית שלו היא למשרד הבריאות (בנושא מזון שמקורו מבעלי החיים) ולמשרד החקלאות (בכל הנוגע לטיפול בבעלי החיים).

בדיקות טרום-שיווק של מוצרים מן החי

בהתאם לחוקי המדינה ולחוק העזר העירוני – כל מזון מן החי העומד להיכנס לתחום הרשות המקומית לצורך העברתו לעסק, חייב בבדיקה מוקדמת מיד עם היכנסו לתחום העירייה ולפני העברתו לעסק. הבדיקה (הנקראת גם "בדיקת משנה") מבוצעת ע"י המחלקה הווטרינרית העירונית, ונעשית בכלי הרכב המובילים את המוצרים. המזון החייב בבדיקה זו מקורו בבהמות, עופות, דגים ובעלי חיים ימיים – מצונן, קפוא, מבושל, מעושן ומעובד, לרבות מוצרים המכילים מזון זה בתוכם (כגון תבשילים, מוצרי מאפה, סלטים, וכו').

בדיקות המשנה נערכות בתוך שטח מגרש החנייה הציבורי ברחוב זכריה משה. שטח החנייה שבו מדובר מצוי במרכז מסחרי שהביקוש לחנייה גבוה יחסית, תנועת עובר ושב של תושבים או פונים למחלקת רווחה המצויה גם בסמיכות למקום זה. במציאות זו רכבי ההובלה בקירור מגיעים למקום, בסמוך לכניסה למשרדי המחלקה, ונציגי המחלקה יוצא מהמשרד ובודק את תא המטען (כמפורט בסעיף 5 לעיל). לעתים, בעיקר בשעות העומס, מגיעות וממתינות לבדיקה 3-5 משאיות בעת אחת. (בימים העמוסים מגיעים בדרך כלל סה"כ מעל כ- 30 משאיות ביום). מאחר ולא הוקצה מקום/אזור מיוחד עבור רכבי ההובלה, אזי חנייתם במכלול זה לצורכי הבדיקה, משבשת אגב כך את הכניסה והיציאה הדרומית של החניון לצד אי נוחות רבה לציבור התושבים והמבקרים. לפרקים נוכחות משאיות אלה חוסמות לחלוטין את הגישה לכניסה ויציאת כלי רכב פרטי של המבקרים.

אופן הבדיקה הנוכחי לפיו מוצרי בשר והרכבים המובילים אותם נבדקים במרכז של מגרש חנייה ציבורי פעיל והומה אדם - אינו הולם, בלשון המעטה. כמו"כ גם מבצעי הבדיקה מתקשים לבצע את עבודתם המקצועית כהלכה בתנאים אלה.

המלצה-

המשך המצב הקיים לא מתקבל על הדעת מכל הבחינות. מתבקש לפעול בהקדם לשינוי המצב ולקביעת מקום ייעודי אחר לביצוע בדיקות המשנה רצוי בסמוך למחלקה. לחילופין מומלץ לשקול העברת משרדי המחלקה למקום אחר ובכלל זה הכשרת שטח מתאים בסמוך עבור רכבי ההובלה הנבדקים.

תשלום עבור בדיקות המשנה

כמות **הבשר החודשית הממוצעת (לסוגיו)** שנבדקה ברשות בשנים 2011-2012 הייתה כ- 322 טון, וכ- 322 טון בהתאמה. לפי הסכם בין מרכז השלטון המקומי והרשויות המקומיות (לו שותפים מרבית הרשויות בארץ, לרבות עיריית ראש העין), העיריות אינן גובות את דמי אגרת הבדיקה כמפורט בתקנות (0.22 ש"ח לק"ג עבור בשר ו- 0.19 ש"ח לק"ג עבור דגים) – אלא שהאגרה נגבית ישירות ע"י מרכז השלטון המקומי מהיבואנים/ספקים/יצרנים (עמם יש להם הסכם), כאשר המרכז מעביר לכל רשות מקומית הקצבה שנתית לפי מפתח קבוע של מספר התושבים ברשות (ולא לפי כמות המוצרים הנכנסים בפועל לעיר) מרכז השלטון המקומי נהנה משיעור 3% מכלל המחזור בשל פעילות זו. בשנת 2011 העביר המרכז לעיריית ראש העין עבור בדיקות המשנה סך כ- 163,000 ₪ בלבד. באופן דומה בשנת 2012 סך ההעברות בגין בדיקות משנה כ- 96,000 ₪.

הערות הביקורת

ההסדר הקיים עם השלטון המקומי, עושה אי צדק מובהק לעניין היקף ההעברות בגין בדיקות המשנה בהשוואה לתחשיב בגבייה עצמית. כך למשל בשנים אלה הסכומים הועברו מבחינה תחשיבית בשנת 2012 מהווים רק כ- 14% מכלל ההכנסות הפוטנציאליות ובהתאמה רק כ- 21% בשנה המקבילה שנת 2011. העיוות בתחשיב נובע בשל נקודת המוצא לחישוב המתחשבת בכמות תושבים יחסית היינו פרמטר שאין לו קשר ואחיזה במציאות. שכן הפרמטר המדויק ביותר צריך להיעשות עפ"י כמות המזון שנבדקה ברשות והנתונים ידועים לכל. זאת ועוד, ההעברות הכספיות הזעומות כאמור אינן נתמכות באסמכתאות או בתחשיב כל שהוא המסביר את הסכום המועבר ולו למען השקיפות. הדבר מחייב את הגורם המעביר קל וחומר כגוף ציבורי (להלן השלטון המקומי). נכון למועד סגירת הדו"ח נודע כי, הרשות פנתה בעניין לגורמים המתאימים אולם הנושא טרם הוסדר.

המלצה

על הרשות לבוא בדברים עם השלטון המקומי בדבר שינוי בסיס החישוב (לפי טון), לחילופין ככל שהדבר נתון לשיקול דעת הרשות, מומלץ לצאת מהסכם זה להיערך לגבייה עצמית.

בדיקות מוצרים בעסקים

המחלקות הווטרינריות ברשויות המקומיות עורכות באופן שוטף ביקורות בעסקים המוכרים מוצרים מן החי, כשהנושאים הנבדקים הם: איכות המוצרים ואופן הטיפול בהם; תקינות וניקיון המתקנים, הציוד והמבנה; לבוש והיגיינה של העובדים; פעולות כלליות (רישוי, תיעוד וכו'). את הבדיקות בעסקים בראש העין מבצע הווטרינר העירוני לבדו. בשנת 2012 נערכו סה"כ 192 בדיקות בעסקים, הכוללות בדיקות שוטפות ו/או בדיקות לצורך גיבוש המלצה לחידוש/אישור רישיון עסק. בשנת 2011 נערכו 205 בדיקות. לדברי מנהל המחלקה, היקף הבדיקות בעסקים שאינם טעוני רישיון עסק וטרינרי הוא 2-3 בדיקות בעסק בשנה.

בנוהל העבודה העירוני נאמר כי "הביקורת תבוצע ע"י הווטרינר העירוני ולפחות מבקר אחד נוסף שהוא עובד ציבור". הוראה זו אינה מבוצעת בפועל. לדברי מנהל המחלקה אם מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים תתלווה אליו לבדיקות – במשרד המחלקה לא יישאר בעל תפקיד היכול למלא את המשימות השוטפות האחרות שעליה לעסוק בהן.

המלצה

הביקורת ממליצה כי הוראות נוהל העבודה (שאושר ע"י ראש העיר והמנכ"לית) יקוימו, דהיינו הבדיקות בעסקים יבוצעו בידי הווטרינר העירוני בסיוע בעל תפקיד נוסף (**אפשרות: תברואן או מפקח שעבר הכשרה מתאימה בנושא זה**). הבודק המלווה יוכל לסייע בבדיקת התחומים התחזוקתיים, לקצר בכך את הזמן של כל בדיקה ועל ידי כך ניתן להשיג הרחבת סה"כ היקף הבדיקות בעיר בכל שנה.

מעקב ואכיפה אחר רישוי/חיסון כלבים

מספר הכלבים הרשומים (בעת הביקורת) שבעליהם תושבי ראש העין הוא 2478. מתוכם רשומים כמחוסנים 1892 כלבים (כ- 76%). לפי הסבר מנהל המחלקה הסיבות לכך שכ- 24% מהכלבים אינם רשומים כמחוסנים הן:

- בהתאם לחוק על בעליו של כלב לדווח לרופא הווטרינר העירוני (או לרופא וטרינר אחר) **בתוך שבוע**, על שינוי במקום מגוריו ועל שינוי במספר הטלפון שלו. בפועל בעלי כלבים רבים אינם טורחים לעשות כן וכתובות רבות (ומספרי טלפון) של בעלי כלבים אינן מעודכנות (בין אם בעל הכלב עבר לישוב אחר ובין אם החליף כתובת בראש העין). אין סנכרון בין נתוני הכתובות במחלקה הווטרינרית ובין נתוני הכתובות ביחידות אחרות של העירייה (כגון ארנונה). התוצאה: חלק מטפסי הודעה על חידוש רישיון/חיסון חוזרים במהלך השנה למחלקה הווטרינרית בשל כתובת לא נכונה.
- בהתאם לחוק על בעליו של כלב לדווח (בתוך שבוע) על אובדן הכלב, מותו, או העברתו לאחר. בפועל בעלי כלבים רבים אינם טורחים לעשות כן וקיימת סבירות גבוהה שחלק לא קטן מהכלבים הרשומים כלא מחוסנים מתו או אבדו. בשנת 2012 הוגשו ע"י המחלקה לבעלי כלבים 11 דו"חות (ע"ס 730 ש"ח כ"א) בגין אי-חיסון כלב.

ממצאי הביקורת מעלים כי משלוח ההודעה השנייה וביצוע תזכורות טלפוניות מתועדים ברישומי המחשב. מאידך נותרה שאלה פתוחה באשר לכמות הכלבים הבלתי מחוסנת לכאורה עפ"י רישומי הרשות (כ- 586 כלבים). מתבקשת פעילות אגרסיבית יותר לאיתור הבעלים או לחילופין לשלול קיומם של חלק ממצבת הכלבים כנובע מסיבות אובייקטיביות מוכחות.

המלצות

- יש להגביר את מאמצי האיתור, המעקב והאכיפה אחר בעלי כלבים שכלביהם רשומים כלא-מחוסנים וללא רישיון – הן באמצעות תזכורות והתראות אינטנסיביים יותר והן ע"י מדיניות של מתן דו"חות רבים יותר (במקרים של התעלמות בעלי כלבים מהפניות במשך תקופה ממושכת).
- יש לעדכן באופן שוטף את מאגר הכתובות/טלפונים של בעלי הכלבים, ובין השאר ע"י קבלת גישה שוטפת למאגרי הכתובות העירוניים (כגון בארנונה) וכן ממידע מהמרכז הארצי לרישום כלבים.

מכת חתולי הרחוב- כמפגע תברואתי

כמות החתולים הקיימת בעיר לא ידועה ולא ניתנת להערכה בכלים פשטניים. עם זאת אי אפשר להתעלם מנוכחותם המתרבה מיום ליום בחוצות העיר, בשכונות המגורים ולמעשה כמעט בכל מקום. בתוך כך יצוין כי **הרשות תורמת בעקיפין ובלי משים, להתרבותם של חתולי הרחוב משום העובדה שבעת פינוי האשפה הביתית, קיים שיהוי בין הוצאת פחי האשפה מחוץ לתאיהם לפינויים בפועל בהמשך. במרווח זמן זה חתולי הרחוב זוכים לארוחה יומית דשנה לצד מפגש חברתי יומי.**

החתולים הם בעלי מנגנון רבייה מפותח המאפשר לנקבות להמליט עד שלוש פעמים בשנה, כארבעה גורים להמלטה בממוצע. הריבוי הטבעי הגבוה של חתולי הרחוב, קרבות בין חתולים, גידול בפציעה והרג של חתולים על ידי מכוניות חולפות ותחלואת החתולים הביאו לכך שהחתולים הפכו למטרד לחלק מתושבי העיר. התקציבים לסירוס זעומים ואינם עונים לקצב ההתרבות בנסיבות אלה.

המלצה

על הרשות להניח דעתה בסוגיה זו במסגרת העדיפויות התקציביות ולהקצות משאבים מתאימים לנושא, התקציבים במשך שנים זעומים ואינם עונים לצורך דחוף זה.

מכירת תרכיבי חיסון לרופאים פרטיים

בהתאם לחוק, תרכיבים נגד מחלת הכלבת ינופקו לרופא וטרינר פרטי (שיש לו הרשאה למתן חיסון) "באמצעות הרופא הווטרנר העירוני של הרשות המקומית שבתחום שיפוטה נמצאת מרפאת המחסן המורשה". את התרכיבים רוכשת העירייה אצל הלשכה הווטרנרית המחוזית, בהתאם לנוהלי הרכש העירוניים. הביקורת מצאה כי לא קיים במחלקה תהליך מסודר של תיעוד ניהול מלאי של תרכיבי החיסונים (לא ידנית ולא באמצעות המחשב). את נתוני כמות התרכיבים הנמכרים לווטרנרים ניתן לסכם רק לפי איסוף נתונים מפנקס הקבלות.

המלצה

יש להקפיד על ניהול מסודר וקבוע של מלאי תרכיבי החיסון – כמויות הרכישה מול המכירה לרופאים (כמויות וכספים).

כת אדם

במחלקה הווטרנרית בראש העין מועסקים 4 עובדי עירייה, כלהלן: מנהל המחלקה – הרופא הווטרנר העירוני (במשרה מלאה); מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים (במשרה מלאה); שני פקחים בהיקף חצי משרה כ"א. הווטרנר העירוני עוסק הן במטלות המקצועיות המוטלות עליו, והן במטלות המנהליות כמנהל מחלקה בעירייה. הווטרנר הוא הרופא היחיד במחלקה, היחיד המבצע את הבדיקות בעסקים, היחיד (בהתאם לחוק) הרשאי לפסול ולהשמיד מזון מן החי, ונוכחותו חיונית בביצוע בדיקות הטרום-שיווק היומיות. בעת היעדרותו (פגישות, מטלות אחרות, חופשה קצרה, מחלה וכד' – וכן בימי שישי) מבצעת את בדיקות המשנה מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים. רק בעת היעדרות מתוכננת ארוכה יותר – ממלא את מקומו וטרינר רשותי מחליף.

הפקחים כאמור העובדים בהיקף של חצי משרה כ"א, החלו בתפקידם בתחילת 2012 לאחר שנבחרו במכרז פומבי 80/2011. תיאור התפקיד שהוגדר במכרז כלהלן:

- אכיפת חוקי העזר של עיריית ראש העין בכלל ובתחום יחידת הווטרנר בפרט.
 - הגשת סיוע לווטרנר בכל תחום שיתבקש על ידו.
 - תפיסת בעלי חיים משוטטים בתחום הרשות והעברתם לתחנת הסגר.
 - מתן עדות בהליכים משפטיים הנוגעים לביצוע התפקיד ככל הנדרש.
- בפועל עיקר תפקידם של 2 הפקחים הוא בפיקוח/איתור בנושא גללים של כלבים, וכן בסיוע באיתור כלבים משוטטים. הנ"ל לא עברו כל הכשרה בתחום כלשהוא של הנושאים הווטרנריים.

הביקורת סבורה כי הרכב כח האדם המוצב כיום במחלקה הווטרנרית אינו עונה על צרכי העבודה, שמטרתה לשמור על בריאות הציבור. חסר באופן מובהק מפקח וטרינרי בעל הכשרה מקצועית מתאימה הן בתחום המוצרים מן החי ורישוי עסקים והן בתחום בעלי החיים – שיסייע למנהל המחלקה ולמנהלת מדור בעלי החיים בעבודה השוטפת.

המלצות

- מומלץ לתגבר בהקדם את המחלקה במפקח וטרינרי שעבר הכשרה מקצועית הולמת.
- יש למצוא פתרון לכך שמנהל המחלקה נשאר לבדו במחלקה בכל יום שלישי, עקב היעדרותה ביום זה (באישור) של מנהלת מדור בעלי חיים לצורך לימודים.
- על שני הפקחים לעבור בהקדם הכשרה מקצועית בסיסית בנושאים וטרינריים.

גביית כספים במחלקה

התקבולים מלקוחות (תושבים, מובילי בשר וכו') עבור האגרות – מתקבלים במשרד המחלקה במזומן ובהמחאות (בלבד). עבור כל סוגי האגרות קיים פנקס קבלות מסוג אחד, בו צריך לסמן את סוג התשלום במסגרת 5 אפשרויות כתובות: חיסון/רשון; שחרור כלב; הובלת כלב; בדיקות משנה; אחר (בדרך כלל עבור הסגר במכלאה). הכספים נשמרים בתוך כספת במשרד המחלקה ומדי 3-4 שבועות מפקיד אותם הווטרנר בקופת העירייה. מס' הקבלה נרשם על גבי טופס ההפקדה ומצורף צילום מפנקס הקבלות.

לדברי מנהל המחלקה נמצאת בתכנון מתקדם הכנסת מערכת חדשה להנפקת רישיונות ולקבלת כספים. **התכנון הוא שלאחר הפעלתה במחלקה לא יתקבלו כלל כספים** (למעט עבור בדיקות משנה). התושבים (בעלי כלבים) אמורים לקבל באמצעות מערכת זו, את שובר הרישיון עם פרטי התשלום לביתם (הפקה של מערכת חיצונית) והם ישלמו את השובר כמו כל תשלום הנהוג במחלקות העירייה האחרות (גם כשהטיפול יבוצע אצל וטרינר פרטי). הנתונים לחברה החיצונית בנושאי כלבים ימסרו מהמחלקה באמצעות תוכנה ייעודית לצורך זה.

המלצה

יש להאיץ ככל הניתן את הטיפול בהכנסת ובהטמעת המערכת הממוחשבת להנפקת רישיונות ואישורים ולקבלת תשלומים בנושאים הווטרנריים. בנוסף למניעת המצב הלא-רצוי, הנהוג היום, של קבלת כספים במזומן ובצ'קים במשרד המחלקה תוך מתן קבלות ידניות מפנקס אחד עבור כל סוגי התשלומים – תהיה בכך תרומה ליכולת הניהול, המעקב והבקרה.

סביבת העבודה

חדרי המחלקה נמצאים בבניין העירייה הישן ברחוב זכריה משה. בקומת הכניסה נמצאים משרדי המחלקה הווטרנרית ומשרדי המחלקה לרווחת גיל הזהב של אגף הרווחה, ובקומה השנייה משרדים נוספים של אגף הרווחה. באזור משרדי המחלקה נמצאים 3 חדרים: חדר הווטרנר; חדר מנהלת מדור פיקוח בע"ח; ובחדר נוסף עובדת תקציבאית של אגף הרווחה.

לא קיים חדר טיפולים לבעלי חיים, והטיפול בהם מתקיים במבואת הכניסה לחדרים, או בחדר הווטרנר, או (במקרים שהכלב גדול/כבד) בשולחן בכניסה לקומה הראשונה של הבניין. כמו כן כפי שצוין לעיל, מקום עריכת בדיקות המשנה למשאיות המגיעות לעיר אינו מתאים ליעודו.

מכל האמור לעיל עולה כי משרדי המחלקה הווטרינרית אינם מתאימים הן במיקומם והן בשטחם לצרכי פעילות המחלקה - שהיא בעלת מאפיינים ייחודיים (טיפול במקום בבעלי חיים ובדיקת משאיות גדולות בכניסה) ואינה דומה, מבחינה זו, לצרכי מרבית המחלקות האחרות בעירייה.

המלצה

יש להעמיד לצורך הפעילות של המחלקה הווטרינרית חדרי עבודה כנדרש לצרכי פעולותיה, לרבות חדר נפרד עבור בדיקה/טיפול בבעלי חיים. כמו כן, יש למצוא פתרון בהקדם למקום ביצוע בדיקות המשנה. המשמעות כי יש להעביר את המחלקה למקום מתאים אחר.

נהלים

במחלקה קיימים מספר נהלים בכתב משנת 2008 (כל נוהל באישור ראש העיר והמנכ"לית) המתייחסים לתחומי העבודה השונים. נושא רישוי וחיסון כלבים מוזכר באופן מצומצם (כאחד ממספר נושאים) בנוהל "פיקוח על החזקת כלבים ובעלי חיים", ללא התייחסות לתהליכים המנהליים של הרישוי, המעקב והאכיפה; והנוהל של בדיקות משנה חסר התייחסות להיבטים תפעוליים שונים ולאופן הרישום והתיעוד.

המלצות

- יש להכין נוהל חדש לנושא רישוי וחיסון כלבים, שיתייחס לכל התהליכים והיבטי העבודה - לרבות מעקב אחר ביצוע, אכיפה, דיווחים והיבטים כספיים.
- יש לעדכן את הנוהל הקיים לבדיקות משנה ולכלול בו התייחסות לאופן התיעוד וניהול הרישום במחלקה, לאופן גביית דמי האגרה, וכד'.

תגובת המבוקר - ראה עמוד 215

הדו"ח המפורט

כללי

1. השירות הווטרינרי הרשותי, מהווה יחידה במסגרת כל רשות מקומית, הוא הגורם המפקח והמטפל בשטח הרשות בכל הקשור למזון שמקורו מבעלי חיים ובכל הקשור להחזקת בעלי חיים. הזיקה המקצועית שלו היא למשרד הבריאות (בנושא מזון שמקורו מבעלי החיים) ולמשרד החקלאות (בכל הנוגע לטיפול בבעלי החיים).

- בהתאם לפקודת העיריות – **חובותיה** של העירייה כוללות, בין השאר :
- להורות בדבר בדיקתם, תפיסתם, חילוטם, סילוקם, ביעורם, מניעת מכירתם או הצגתם למכירה ונטילת דוגמאות מהם לשם בדיקה – של (בין השאר) בשר ודגים.
 - להורות בדבר רישומם והחזקתם של כלבים.
 - **סמכויותיה** של העירייה, לפי פקודת העיריות, כוללות, בין השאר :
 - להסדיר מכירת תוצרת ובעלי חיים ולפקח עליה.
 - להסדיר הכנסתו של בשר קפוא לתחום העירייה ומכירתו ולפקח על כך.

2. הבסיס החוקי למערכת הסמכויות והפעולות של השירות הווטרינרי ברשויות המקומיות מעוגן בשורה של חוקים, פקודות, תקנות, צווים והוראות שונות – כשהעיקריים הם :

- פקודת בריאות הציבור (מזון) (נוסח חדש), התשמ"ג – 1983.
- תקנות מחלות בעלי חיים (שחיטת בהמות), התשכ"ד – 1964.
- תקנות בריאות הציבור (מזון) (בדיקת דגים), התשמ"א – 1981.
- צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה – 1995.
- תקנות הכלבת (חיסון), התשס"ה – 2005.
- חוק להסדרת הפיקוח על כלבים, התשס"ג – 2002.
- פקודת הכלבת, 1934.

עירית ראש העין התקינה, בתחומי הטיפול והאחריות של המחלקה הווטרינרית העירונית, את חוקי העזר להלן :

- חוק עזר לראש העין (פיקוח על מכירת מוצרים מן החי), התשנ"ז – 1997.
- חוק עזר לראש העין (פיקוח על כלבים וחתולים), התשנ"ו – 1996.
- חוק עזר לראש העין (החזקת בעלי חיים), התשנ"ז – 1997.

בדיקות טרום-שיווק של מוצרים מן החי**3. כללי**

בהתאם לחוקי המדינה ולחוק העזר העירוני – כל מזון מן החי העומד להיכנס לתחום הרשות המקומית לצורך העברתו לעסק, חייב בבדיקה מוקדמת מיד עם היכנסו לתחום העירייה ולפני העברתו לעסק. הבדיקה (הנקראת גם "בדיקת משנה") מבוצעת ע"י המחלקה הווטרנרית העירונית, ונעשית בכלי הרכב המובילים את המוצרים. המזון החייב בבדיקה זו מקורו בבהמות, עופות, דגים ובעלי חיים ימיים – מצונן, קפוא, מבושל, מעושן ומעובד, לרבות מוצרים המכילים מזון זה בתוכם (כגון תבשילים, מוצרי מאפה, סלטים, וכו').

הנושאים הנבדקים בבדיקת משנה:

- **המוצרים** (בדיקה מדגמית): סימון (כנדרש בתקן) לרבות התאריך האחרון לשיווק; ניקיון ושלמות האריזות; טמפרטורת המוצרים; צורה, צבע ומירקם (עפ"י שיקול דעתו של הרופא הבודק).
- **תא הרכב המוביל**: טמפרטורה אופפת והתאמתה לסוג המזון, ותקינות מד טמפרטורה; אחסון נאות של המוצרים לרבות ההפרדה הנדרשת; ניקיון.
- **תיעוד נלווה**: התאמה בין המוצרים המובלים לרישום בתעודות הווטרנריות ותעודות המשלוח מהיצרן; יעד המשלוח בעיר.

4. ממצאים

ברשות מתבצעות בדיקות המשנה בימי א'-ה' בין השעות 07.00 – 15.00 ובימי ו' בין השעות 07.00 – 10.30. בשעות אלה (בלבד) על כלי הרכב המובילים מזון מן החי לתחום העירייה להגיע למגרש החנייה הציבורי ברחוב זכריה משה, בקטע הסמוך למשרדי המחלקה, ובמקום זה נערכת הבדיקה.

היקף כלי הרכב המגיעים לבדיקה אינו אחיד בין שעות הבדיקה היומיות ובין ימי השבוע. עיקר הלחץ, מבחינת שעות ההגעה, הוא בין 07.00 – 10.00.

בשעות הלחץ ממתיונות לעתים לבדיקה 3-5 משאיות בבת אחת.

הביקורת ביקשה את נתוני מספר המשאיות שנבדקו ב- 2012, על מנת לחשב את מספר המשאיות החדשי/היומי, בממוצע. נמצא כי נתונים אלה אינם נשמרים/מוקלדים במחשב המחלקה, ולא ניתן לשחזרם לאחור. לבקשת הביקורת התחילו באיסוף מידע זה, ולהלן הנתונים לתקופה של 30 יום (מ- 11 בפברואר עד 12 במרץ).

סה"כ נבדקו בתקופה זו (חודש) **576 משאיות**. להלן היקף המשאיות שנבדקו (בממוצע) לפי ימי השבוע:

יום בשבוע	מס' משאיות בממוצע ליום
ראשון	14.7
שני	25.6
שלישי	30.6
רביעי	24.7
חמישי	30.5
ששי	3.7

מהטבלה עולה כי פרט ליום ו' קיימת פעילות רבה בקליטת משאיות במשך השבוע והימים העמוסים ביותר במהלך השבוע הם שלישי וחמישי.

להלן פירוט כמותי להיקף המוצרים שנבדקו ברשות, בשנים 2011, 2012. מאחר והבדיקה שנעשית הינה מדגמית-כללית, הכמות המופיעה בטבלה מבטאת למעשה, סיכום הכמות שהייתה בתוך אותן משאיות שנבדקו (הכמות שנכנסה לעיר), עפ"י תעודות המשלוח של כל משאית:

2011	2012	סוג המוצר
נבדקו (בק"ג)	נבדקו (בק"ג)	
1,871,251	1,484,171	עוף מצונן
632,049	562,789	בקר וצאן קפוא
1,006,891	979,610	עוף/הודו קפוא
112,343	102,507	דגים קפואים
18,578	2,985	בקר וצאן מצונן
50,854	64,706	דגים מצוננים וחיים
167,043	209,933	נקניקים ואחרים
3,859,009	3,406,701	סה"כ בק"ג
3,859	3,406	סה"כ בטונות

מהטבלה לעיל עולה, בין השאר :

- הכמות ה**חודשית** הממוצעת הנבדקת הייתה כ- 284 טון בשנת 2012, וכ- 322 טון בשנת 2011.
- המוצר השכיח ביותר מבין המוצרים הנכנסים לעיר ומגיעים לבדיקה הוא העוף המצונן (כ- 48% בשנת 2011 וכ- 44% בשנת 2012). אחריו בשכיחות הוא העוף הקפוא (כ- 26% ב- 2011, וכ- 29% ב- 2012).

עומק כל אחת מהבדיקות נגזר, מטבע הדברים, בעיקר משעת ביצוע הבדיקה (האם נעשתה בעת העומס או בשעה רגועה יותר), בשילוב הניסיון המצטבר מממצאי הבדיקות לאורך זמן בכל אחת מהמשאיות.

הביקורת סקרה בשטח את אופן בדיקת המשנה ב- 15 כלי רכב, כפי שנערכה ע"י המחלקה הווטרינרית, ביום שני בשבוע, בשעות 08.35 – 10.35. להלן נתוני הסקירה :

מס' שעת בדיקה	מס' רישוי הרכב המוביל	המוצרים שברכב	ממצאי הבדיקה
08.35	6263057	עוף מצונן	תקין
08.38	6116570	עוף מצונן	תקין
08.45	7245367	עוף מצונן וקפוא	תקין
08.48	1135663	עוף מצונן	תקין
09.10	1902513	עוף קפוא	תקין
09.13	3158778	עוף, בקר, דגים קפוא	תקין
09.16	2287750	מנות מוכנות מצוננות	תקין
09.20	3720656	עוף, בשר, דגים קפוא	תקין
09.24	2005064	דגים קפואים	תקין
09.29	2923376	עוף ובשר קפוא	תקין
09.35	4554668	דגים מצוננים	תקין
10.05	4388779	עוף ובקר קפוא ומצונן	תקין
10.28	5656769	עוף קפוא	תקין
10.32	6422654	בקר, דגים קפוא	תקין
10.35	8033757	בקר קפוא	תקין

בכל אחת מהבדיקות הנ"ל נבדקו ע"י המחלקה הווטרינרית : מוצרים בתא הרכב (מדגמית), טמפרטורה אופפת + טמפרטורת יח' קירור (באמצעות אקדח לייזר), וכן נבדקו המסמכים הנלווים.

בהתאם לתקנות, אם הבדיקה תקינה מוטבעת על תעודת המשלוח החותמת "בדוק והותר" (הכוללת גם את שם המחלקה והתאריך). אם נמצא ע"י הרופא הווטרין כי מוצר הוא בלתי ראוי למכירה ו/או אינו ראוי למאכל אדם – מוטבעת החותמת "פסול" – והמוצרים צריכים לחזור למפעל ואסור לשווקם בעיר (במקרים החמורים – הסחורה מוחרמת ומושמדת במקום).

בבדיקת הביקורת נמצא כי מוטבעת על התעודות החותמת "בדוק והותר" כמפורט לעיל. לדברי מנהל המחלקה בשנים 2011, 2012 לא היו מקרים של צורך בהשמדת מוצרים בתהליך בדיקת המשנה.

5. הגורם המבצע את הבדיקה

עפ"י חוקי המדינה (תקנות מחלות בעלי-חיים, שחיטת בהמות, סעיף 68; ותקנות בריאות הציבור – מזון, בדיקת דגים, סעיף 5), בדיקת המשנה **נעשית ע"י רופא וטרינר של רשות מקומית**. יש להניח כי ביסוד קביעה זו נמצאת העובדה כי הבדיקה היא לא רק טכנית אלא כוללת גם בדיקה של המוצרים עצמם. כמו כן במקרה של צורך בפסילת/השמדת מוצרים שאסורים לשיווק ו/או יש בהם סכנה לבריאות הציבור – היחיד המוסמך לבצע זאת, בהתאם לחוק, הוא רופא וטרינר.

בהתאם לחוק העזר העירוני (פיקוח על מכירת מוצרים מן החי), בדיקת המשנה צריכה להיעשות בידי הרופא הווטרין העירוני, אולם בהגדרות לחוק עזר זה מוגדר "הרופא הווטרין" גם כמי שהרופא הווטרין העירוני העביר לו את סמכויותיו לפי חוק עזר זה (ולאו דווקא העברת הסמכויות לרופא וטרינרי אחר, כפי שמופיע בחוקי עזר של חלק מהעיריות האחרות). בהתאם ל"נוהל בדיקות משנה" של המחלקה הווטריןרית בראש העין מ-9/2008 (שאושר ע"י ראש העיר והמנכ"לית), בדיקות המשנה "נערכות ע"י הרופא הווטריןר העירוני" (סעיף 1).

הבדיקה בפועל בעיר נעשית ע"י הווטריןר העירוני, ובהיעדרו ע"י מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים במחלקה הווטריןרית. זו מבצעת את הבדיקה בכל עת שנבצר מהרופא לעשות כן – הן בשל השתתפותו במשימות אחרות בשעות הבדיקה (כגון בישיבות בעירייה ובמקומות אחרים, או בשל צורך בנוכחותו האישית בשטח לצורך טיפול בבעל חיים); הן בשל היעדרותו ביום מסוים (כגון בימי שישי) או היעדרותו במשך מספר ימים. בעת היעדרות ארוכה של הווטריןר (חופשות מתוכננות, מחלה מתמשכת וכו') ממלא את מקומו וטרינר רשותי מחליף (ראה סעיף 27 להלן).

לדברי מנהל המחלקה הווטריןרית – כל עוד במחלקה יש רופא וטרינר אחד, אין כל אפשרות לביצוע הבדיקות בדרך אחרת, מבחינת הגורם המבצע.

6. מקום הבדיקה

בדיקות המשנה נערכות בתוך שטח מגרש החנייה הציבורי ברחוב זכריה משה. שטח החנייה שבו מדובר מצוי במרכז מסחרי שהביקוש לחנייה גבוה יחסית, תנועת עובר ושב של תושבים או פונים למחלקת רווחה המצויה גם בסמיכות למקום זה. במציאות זו רכבי ההובלה בקירור מגיעים למקום, בסמוך לכניסה למשרדי המחלקה, ונציגי המחלקה יוצא מהמשרד ובודק את תא המטען (כמפורט בסעיף 5 לעיל). לעתים, בעיקר בשעות העומס, מגיעות וממתנות לבדיקה 3-5 משאיות בעת אחת. (בימים העמוסים מגיעים בדרך כלל סה"כ מעל כ- 30 משאיות ביום). מאחר ולא הוקצה מקום/אזור מיוחד עבור רכבי ההובלה, אזי חנייתם במכלול זה לצורכי הבדיקה, משבשת אגב כך את הכניסה והיציאה הדרומית של החניון לצד אי נוחות רבה לציבור התושבים והמבקרים. לפרקים נוכחות משאיות אלה חוסמות לחלוטין את הגישה לכניסה ויציאת כלי רכב פרטי של המבקרים.

המלצה

המשך המצב הקיים לא מתקבל על הדעת מכל הבחינות. מתבקש לפעול בהקדם לשינוי המצב ולקביעת מקום ייעודי אחר לביצוע בדיקות המשנה רצוי בסמוך למחלקה. לחילופין מומלץ לשקול העברת משרדי המחלקה למקום אחר ובכלל זה הכשרת שטח מתאים בסמוך עבור רכבי ההובלה הנבדקים.

7. תשלום עבור הבדיקות

לפי הסכם בין מרכז השלטון המקומי והרשויות המקומיות (לו שותפים מרבית הרשויות בארץ, לרבות עיריית ראש העין), העיריות אינן גובות את דמי אגרת הבדיקה כמפורט בתקנות (0.22 ש"ח לק"ג עבור בשר ו- 0.19 ש"ח לק"ג עבור דגים) – אלא האגרה נגבית ישירות ע"י מרכז השלטון המקומי מהיבואנים/ספקים/יצרנים (עמם יש להם הסכם), כאשר המרכז מעביר לכל רשות מקומית הקצבה שנתית לפי מפתח קבוע של מספר התושבים ברשות (ולא לפי כמות המוצרים הנכנסים בפועל לעיר). בשנת 2011 העביר המרכז לעיריית ראש העין סך 121,444 ש"ח עבור בדיקת בשר ועופות ו- 41,704 ש"ח עבור בדיקות דגים. ובסה"כ כ- 163,000 ₪ בלבד. באופן דומה בשנת 2012 סך ההעברות בגין בדיקות משנה כ- 96,000 ₪.

באותם מקרים (בין 1-2 מפעלים) שאינם בהסכם עם מרכז השלטון המקומי, מביאים מוצרים לבדיקה בראש העין, ומהם נגבים ישירות דמי האגרה (כמפורט בסעיף 28 להלן). בשנת 2012 סה"כ התקבולים עבור הבדיקות הני"ל היו כ- 960 ש"ח.

הערות הביקורת

ההסדר הקיים עם השלטון המקומי, עושה אי צדק מובהק לעניין היקף ההעברות בגין בדיקות המשנה בהשוואה לתחשיב בגבייה עצמית. כך למשל בשנים אלה הסכומים הועברו מבחינה תחשיבית בשנת 2012 מהווים רק כ- 14% מכלל ההכנסות הפוטנציאליות ובהתאמה רק כ- 21% בשנה המקבילה שנת 2011. העיוות בתחשיב נובע בשל נקודת המוצא לחישוב המתחשבת בכמות תושבים יחסית היינו פרמטר שאין לו קשר ואחיזה במציאות. שכן הפרמטר המדויק ביותר צריך להיעשות עפ"י כמות המזון שנבדקה ברשות והנתונים ידועים לכל.

זאת ועוד, ההעברות הכספיות הזעומות כאמור אינן נתמכות באסמכתאות או בתחשיב כל שהוא המסביר את הסכום המועבר ולו למען השקיפות. הדבר מחייב את הגורם המעביר קל וחומר כגוף ציבורי (להלן השלטון המקומי). הביקורת פנתה בעניין זה למרכז השלטון המקומי ואלה השיבו "כי מי שיבקש את התחשיב יקבל אותו". אז ביקשתי זה עזר ??

המלצה-

ככל שהדבר נתון לשיקול דעת הרשות, מומלץ לצאת מהסכם זה להיערך לגבייה עצמית.

8. תיעוד ובקרה

הנהג של כל רכב מוביל, מציג במהלך הבדיקה את תעודות המשלוח והתעודה הווטרינרית. העתק מהתעודה הווטרינרית (הכולל את סוגי המוצרים והכמויות) נשאר במחלקה לצורך תיעוד, המתבצע כדלהלן: במחשב המחלקה קיימת תוכנה ייעודית- מקצועית הכוללת את רשימת הספקים – לרבות רישיון היצרן ורישיון הובלה בקירור עבור כלי הרכב – וכן את סוגי המוצרים. נתוני המשלוח והבדיקה (בהתאם להעתקי התעודות) מוקלדים ע"י מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים. קצב הקלדת הנתונים הוא בהתאם ליכולתה של הנ"ל, הממלאת משימות רבות נוספות.

בבדיקת הביקורת נמצא כי קיים תיעוד מסודר ומעודכן לבדיקות המשנה, המאפשר הפקת דו"חות תקופתיים ושנתיים לפי חתכים של ספקים/מוצרים/כמויות, וכי החומר מוקלד למערכת הממוחשבת באופן שוטף.

9. נהלים (ביצוע בדיקות משנה)

הנוהל הקיים לבדיקות משנה (מ- 9/2008, באישור ראש העיר והמנכ"לית) אינו מתייחס לביצוע הבדיקות מהבחינה התפעולית והמעשית ובכלל זה אופן התיעוד, ניהול הרישום במחלקה ואופן גביית דמי אגרה.

המלצה

ככלל מרבית הנהלים הקיימים, מהווים תעתיק הוראות החוק והתקנות בנושאים השונים. מנגד, נעדרים בהן הנחיות תפעוליות לביצוע, ניהול ובקרה. מומלץ לעדכן את נוהלי העבודה הקיימים ולכלול בהן התייחסות גם להיבטים הנ"ל.

בדיקות מוצרים בעסקים

10. כללי:

בהתאם לחוקים ולתקנות וכן בהתאם ל"חוק עזר לראש העין (פיקוח על מכירת מוצרים מן החי), התשנ"ז-1997", "עסק" (לעניין זה) הוא מקום המשמש למכירת מוצרים מן החי ולטיפול בהם – ואין להכניס, להחזיק או למכור בו מוצרים אלה אם לא מתקיימים התנאים המנויים בחוקים השונים.

בהתאם לתוספות ל"צו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה – 1995" נקבעו עסקים מסוימים, (בעיקר העוסקים במוצרים טריים מן החי) **כעסקים טעוני רישוי לפי חוק רישוי עסקים**, דהיינו טעוני רישיון עסק "ווטרינרי". בין העסקים שנקבעו: איטליזים (כולל מחלקות בשר/דגים בסופרמרקטים); חנויות דגים; חנויות ביצים; מפעלים לקירור ולפירוק/עיבוד/אריזה של המוצרים; כמו כן חנויות לחיות מחמד (תצוגה ו/או מכירה), למזון לבעלי חיים ולמספרות לבעלי חיים. המשמעות: כתנאי למתן רישיון עסק (או חידושו) לעסקים מהסוג הנ"ל נדרשת המלצה של השירות הווטרינרי העירוני, בנוסף להמלצות של כל הגורמים האחרים.

במחלקת רישוי עסקים רשומים 197 עסקים בקטגוריית מזון - לכשליש מתוכם אין עדיין רישיון עסק (בעיקר בשל בעיות תכנון ובנייה וכיבוי אש).
 בראש העין פועלים 19 עסקים טעוני רישיון עסק וטרינרי: 12 איטליזים (כולל מחלקות בשר/דגים בסופרמרקטים); 2 חנויות דגים; 1 מחסן ביצים; 1 מפעל נקניקים; 3 חנויות לחיות מחמד. ל- 3 מתוך העסקים הנ"ל אין רישיון עסק (2 איטליזים, 1 חנות לחיות), מסיבות שאינן קשורות לווטרינריה. יחד עם זאת נערכות בהם בדיקות וטרינריות שוטפות, כמו בעסקים האחרים שהם בעלי רישיון.
 כמו כן פועלים בעיר 62 עסקים המוכרים מוצרים מן החי, שאינם טעונים אישור וטרינרי אך כפופים לביקורת ווטרינרית לשמירה על בריאות הציבור (כגון: חנויות לממכר שווארמה/פיצה, מזנונים, מטבחי קצה, מינימרקטים וכד').

11. המלצה וטרינרית לרישיון עסק

בהתאם לחוק, רישיון לעסק המוגדר כ"אטליז" (מכירת בשר, עופות או דגים שאינם קפואים) חייב בחידוש כל שנה, כאשר תנאי לכך הוא אישור מהווטרינר העירוני. בבדיקת הביקורת נמצא כי עבור האיטליזים טעוני רישיון עסק וטרינרי, שיש בידיהם רישיון עסק בר-תוקף, ניתנה המלצה מהווטרינר כנדרש (בתקופת 12 החודשים האחרונים). המחלקה נותנת את ההמלצה לכל בקשה המוגשת מטעם רישוי עסקים (לרישיון חדש או לחידוש). המחלקה אינה נוהגת לתת תזכורות לרישוי עסקים מיוזמתה כאשר מסתיים תוקף ההמלצה הווטרינרית לרישיון העסק (לגבי מרבית העסקים לאחר שנה), ומחכה להגעת טופס הבקשה החדשה.

במחלקה הווטרינרית אין חיבור במחשב (להלן ממשק) לתוכנת רישוי העסקים. ישנם מקרים בהם חולף זמן לא קצר בין מועד ההמלצה לרישיון וטרינרי שניתנה ע"י המחלקה ובין מועד הוצאת הרישיון בפועל (בשל עיכובים בהיבטים אחרים של תהליכי הוצאת רישיון העסק שאינם קשורים לתחום הווטרינרי). במקרים אלה עלול להיווצר מצב בו ההמלצה הווטרינרית מאבדת את משמעותה המעשית (בשל שינויים אפשריים במצב המוצרים בעסק ובדרך הטיפול בהם בתקופת הביניים בין ההמלצה ובין מתן הרישיון בפועל).

המלצות

- המחלקה הווטרינרית תודיע מיוזמתה לרישוי עסקים לגבי סיום תוקף של כל המלצה וטרינרית שניתנה לרישיון עסק.
- מומלץ לחבר את המחלקה הווטרינרית לתוכנת רישוי עסקים על מנת שניתן יהיה לנהל מעקב אחר סטטוס תהליכי הרישוי של עסקים הטעונים אישור וטרינרי.
- תוגש המלצה וטרינרית מחודשת עבור עסק אם חלפו 3 חודשים ויותר מיום מתן ההמלצה ועד למועד רישיון העסק.

12. אופן הבדיקות בעסקים

המחלקה הווטרינרית עורכת באופן שוטף ביקורות פתע בעסקים – הן בעסקים טעוני רישיון עסק וטרינרי והן בעסקים המוכרים מוצרים מן החי שאינם טעוני אישור וטרינרי. **בשנת 2012 נערכו סה"כ 192 בדיקות בעסקים, הכוללות בדיקות שוטפות ו/או בדיקות לצורך גיבוש המלצה לחידוש/אישור רישיון עסק. בשנת 2011 נערכו 205 בדיקות.**

תכיפות הבדיקות הנדרשות אינה מעוגנת בהנחיות ארציות (לא בחוקים ולא בהנחיות מקצועיות), וההחלטה נתונה למעשה בידי הרשות המקומית בהתאם למדיניותה ובהתאם לכח האדם העומד למשימה זו. בנוהל העבודה המחלקתי לביקורות בעסקים מ- 9/2008 (באישור ראש העיר והמנכ"לית) נקבע כי הביקורת תהיה "בתדירות שתקבע ע"י הווטרינר העירוני".

הביקורת בדקה את מועדי הבדיקות בעסקים טעוני רישיון עסק וטרינרי (איטליזים וחנויות דגים) בשנת 2012. נמצא כי: בשנה זו נערכו ברוב העסקים 4 בדיקות סה"כ בכל השנה (ב- 4 עסקים נערכו 3 בדיקות סה"כ). לדברי מנהל המחלקה, היקף הבדיקות בעסקים שאינם טעוני רישיון עסק וטרינרי הוא 2-3 בדיקות בעסק בשנה.

הנושאים הנבדקים בעסקים בעת הבדיקות:

- איכות המוצרים ואופן הטיפול בהם.
- תקינות וניקיון המתקנים והציוד.
- תקינות וניקיון המבנה וסביבתו.
- לבוש והיגיינה של העובדים.
- פעולות כלליות, רישוי, תיעוד וכד'.

משך כל בדיקה מותנה בגודל העסק ובהיקפו, במגוון המוצרים הנבדקים, בהיסטוריה של ממצאי הבדיקות הקודמות, ובממצאים תוך כדי הבדיקה. לבדיקה המינימלית נדרש, לדברי הווטרינר, כ- 20 דקות. הווטרינר מתעד את הממצאים במהלך הבדיקה, על גבי טופס מיוחד הכולל 43 סעיפים מובנים. לבעל העסק נמסר במקום עותק מהממצאים/הערות, עותקים נוספים נשלחים לרישוי עסקים בעירייה ונשמרים בקלסר במחלקה. עיקרי הממצאים/הערות מוקלדים למחשב במחלקה. בבדיקת הביקורת נמצא כי עותקים מדו"חות הבדיקה שמורים בקלסרים במחלקה ועיקרי הממצאים מתועדים במחשב.

הביקורת התלוותה לבדיקות פתע של הווטרינר ב-3 עסקים טעוני רישיון עסק וטרינרי. להלן הממצאים:

מרכול "י.ב."

בדיקות קודמות אחרונות: (19.11.12, 12.11.12, 18.6.12). ממצאי בדיקה אחרונה נרשם: חל שיפור מבדיקה קודמת. ניתנה הערה: "יש להקפיד על הפרדת מוצרים בחדר ההקפאה". החנות גדולה בשטחה, כוללת קצביה בה מוכרים בשר, עוף, דגים. נבדקו ע"י הווטרינר כל אזורי מכירת ואחסנת מוצרים מן החי – לרבות תצוגת המוצרים, מתקני הקירור, ניקיון, תחזוקת הציוד וכד'. הבדיקה נמשכה כ- 40 דקות. ממצאי הבדיקה הנוכחית: באופן כללי הבדיקה נמצאה תקינה, לקויי עבר תוקנו. ניתנה הערה: המסור לחיתוך בשר לא נוקה לאחר שימוש.

איטליז "ע.ה."

בדיקות קודמות אחרונות: 2012.11.21, 2012.7.10, 2012.4.2. ממצאי בדיקה קודמת אחרונה: תקין. העסק הוא איטליז שכונתי קטן, המוכר בקר ועופות וכן דגים קפואים. הבדיקה נמשכה כ- 20 דקות. באופן כללי הבדיקה נמצאה תקינה. ניתנה הערה: "יש להצמיד תאריך יצור ותפוגה על האריזות".

"איטליז ע."

בדיקות קודמות אחרונות: (2013.1.24, 2012.10.11, 2012.6.19) ממצאי בדיקה אחרונה: כללי תקין, יש לצבוע את כל המתקנים עם החלודה. העסק הוא איטליז שכונתי קטן המוכר רק עופות. הבדיקה נמשכה כ- 20 דקות. באופן כללי הבדיקה נמצאה תקינה, ליקויי עבר תוקנו. ניתנה הערה: "לתקן את הפגמים ברצפה".

לסיכום: ממצאי הבדיקות הנ"ל ככלל תקינות ומצביעות על המשכיות מביקורות קודמות.

פסילה\ השמדת מוצרים

לוטרינרים ברשויות המקומיות ישנה סמכות מקצועית בלעדית המעוגנת בחקיקה, ובכלל זאת בחוק העזר העירוני – "לתפוס, להחרים, לפסול, לסלק או לבער" מוצרים מן החי העלולים להזיק לבריאות אדם או שהם בלתי ראויים למאכל אדם וכן "לצוות להשמידם". לא משולם פיצוי בעד מוצר שהושמד, והביצוע הוא מידי. השמדת המוצר היא סנקציה אפקטיבית משמעותית שבידי הווטרינרים כלפי המחזיקים במוצרים שיש בהם סכנה ממשיכה לבריאות הציבור. ההשמדה גם גורמת לפגיעה כספית, לעתים לא מבוטלת, לבעל העסק.

בשנת 2012 נפסלו בעסקים בראש העין 599 ק"ג בשר (466 ק"ג עוף מצונן, 113 ק"ג עוף קפוא, 20 ק"ג בקר קפוא). בשנת 2011 נפסלו 3,179 ק"ג מוצרים (1,139 ק"ג עוף מצונן, 1,662 ק"ג עוף קפוא, 26 ק"ג בקר קפוא, 306 ק"ג אחרים ונקניקים, 46 ק"ג דגים מצוננים).

בחוק העזר לראש העין (פיקוח על מכירת מוצרים מן החי) ובנוהל העבודה המחלקתי לביקורות בעסקים – אין הנחייה לגבי אופן הרישום של השמדת מוצרים (יש לכך משמעות כספית עבור בעל העסק). לדברי מנהל המחלקה, כל מקרה של פסילה נרשם בדו"ח הבדיקה (ממנו בעל העסק מקבל עותק במקום) ובמקרים של פסילה בכמות בינונית וגבוהה – נמסר לבעל העסק טופס "אישור פסילה/השמדה".

את הבדיקות בעסקים מבצע הווטרינר העירוני לבדו. בנוהל העבודה כתוב כי "הביקורת תבוצע ע"י הווטרינר העירוני ולפחות מבקר אחד נוסף שהוא עובד ציבור". הוראה זו אינה מבוצעת. לדברי מנהל המחלקה אם מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים תתלווה אליו לכל הסורים, משרד המחלקה יישאר ללא בעל תפקיד היכול למלא את המשימות השונות השוטפות שהני"ל עוסקת בהם.

המלצות הביקורת

הביקורת ממליצה כי **בכל** מקרה שעולה צורך מקצועי-וטרינרי בפסילת מוצר מן החי בעסק – יימסר לבעל העסק (בנוסף לדו"ח הבדיקה הכללי) דו"ח פסילה/השמדה הכולל את סוג הבשר שנפסל, את הכמות ואת נימוקי הפסילה.

הביקורת ממליצה כי הוראות נוהל העבודה (שאושר ע"י ראש העיר והמנכ"לית) יקוימו וכי הבדיקות בעסקים יבוצעו בידי הווטרינר הרשותי בסיוע בעל תפקיד נוסף (כגון תברואן או מפקח שעבר הכשרה מתאימה בנושא זה). הבודק המלווה יוכל לסייע בבדיקת התחומים התחזוקתיים, לקצר בכך את הזמן של כל בדיקה ועל ידי כך ניתן להשיג הרחבת סה"כ היקף הבדיקות בעיר בכל שנה.

13. אכיפה (עסקים)

העתק מכל דו"ח בדיקה של הווטרינר בעסק מועבר לרישוי עסקים. כאשר ממצאי הבדיקה חמורים מציין הווטרינר כי המשך הפעלת העסק עלולה להוות סכנה לבריאות הציבור ו/או העסק נמצא בתנאים שאינם נאותים. רישוי עסקים אמורים להוציא בעקבות חוות דעת זו מכתב לעסק ובו דרישה לתיקונים מידיים לפני נקיטת צעדים, או במקרים חמורים במיוחד – לסגור את העסק בצו סגירה מנהלי עד לתיקון הליקויים.

לדברי מנהל המחלקה שיתוף הפעולה עם רישוי עסקים בתחום האכיפה הוא שוטף. בעת הצורך נרשמות אזהרות לעסקים והליקויים מתוקנים בדרך כלל בהקדם, ובכל מקרה של מציאת ליקויים משמעותיים בעסק נערכת תוך זמן קצר בדיקה חוזרת. לפיכך, לדבריו פרט למקרה אחד (בנצ'יס), לא היה צורך בשנים האחרונות בהוצאת צווי סגירה לעסקים בשל סיבה וטרינרית. המקרה האחרון תלוי ועומד בהליכים משפטיים (הפרת צו סגירה)

בשנת 2012 ניתנו לבעלי עסקים 11 דו"חות קנס (ברירת משפט), לפי דרגת סעיף א' (730 ש"ח). בשנת 2011 ניתנו 5 דו"חות. לדברי מנהל המחלקה זהו מספר מועט של דו"חות – הנובע משיפור משמעותי במצב הווטרינרי בעסקים עקב הפיקוח ההדוק בשנים האחרונות, ולא דווקא בשל מדיניות של "יד רכה" כלפי העבריינים.

רישוי, סימון וחיסון כלבים

14. כללי

המלחמה במחלת הכלבת הוא אחד התפקידים המרכזיים של המחלקות הווטרנריות ברשויות המקומיות, במסגרת השמירה על בריאות הציבור.

נגיף הכלבת מועבר ברוק (בעיקר ע"י נשיכה) ופוגע בכל היונקים, ומרגע הופעת סימנים קליניים ראשוניים מוות הינו ודאי. את המחלה ניתן למנוע בבעלי חיים ע"י חיסון הניתן מבעוד מועד ובבני אדם באמצעות חיסון לאחר חשיפה לנגיף (בתנאי שניתן תוך 14-10 יום). בשנת 2011 נרשמו במדינת ישראל 32 אירועי כלבת, ובשנת 2012 נרשמו 24 אירועים: 12 בכלבים, 8 בראשי בקר, 2 בתנים, 1 בעז, 1 בשועל. מזה כ- 11 שנים אובחנה המחלה בישראל בבעלי חיים בלבד, אולם מדי שנה מטופלים מאות בני אדם אשר ננשכו או נחשפו למגע עם בעלי חיים נגועים/חשודים במחלת הכלבת.

בהתאם לחוק להסדרת הפיקוח על כלבים ולחוק עזר לראש העין (פיקוח על כלבים וחתולים), לא יחזיק אדם כלב שגילו עולה על שלושה חודשים, אלא אם כן ברשותו רישיון בר-תוקף להחזקת הכלב. **הרישיון יהיה בר-תוקף רק אם התקיימו שלושת התנאים הבאים: הכלב מחוסן לפי הוראות החוק; הכלב מסומן בשבב אלקטרוני תת-עורי לפי הוראות החוק; שולמו האגרות לפי החוק.**

15. תהליכי הרישוי/החיסון

בשנת 2012 חוסנו 1892 כלבים שבעליהם רשומים כתושבי העיר. מתוכם: כ- 70% אצל רופאים וטרינריים חיצוניים וכ- 30% ע"י הווטרנר הרשותי במחלקה. בשנת 2011 חוסנו 1788 כלבים, מתוכם כ- 64% אצל רופאים חיצוניים וכ- 36% במחלקה. בשנת 2012 הותקנו במחלקה 37 שבבים, ובשנת 2011 הותקנו 56 שבבים (אין בידי המחלקה נתונים על שבבים שהותקנו ע"י רופאים חיצוניים).

תשלום המתקבל עבור אגרת הרישיון נכנס לקופת הרשות המקומית. כך גם התשלום עבור החיסונים ועבור השבב (במקרה שההתקנה נעשית במחלקה הווטרנרית ברשות), אם כי הרשות משלמת עבור רכישתם. שיעור האגרות השונות נקבע ע"י משרד החקלאות ומועבר לנוגעים בדבר, בכלל זאת ישירות למחלקות הווטרנריות ברשויות המקומיות. בעת ביצוע ביקורת זו, שיעור האגרות הארצי הוא:

- 1) בעד חיסון כלבת: 29 ש"ח.
- 2) בעד חיסון לכלב מסורס/כלבה מעוקרת: 14.50 ש"ח.
- 3) בעד הנפקת סימון (שבב): 73 ש"ח.
- 4) בעד רישיון לכלב מסורס/כלבה מעוקרת: 38 ש"ח.

החל מ- 1 בינואר 2013 נכנס לתוקף תיקון לחוק להסדרת הפיקוח על כלבים, ולפיו עבור רישיון לכלב לא מסורס/כלבה לא מעוקרת יתווסף לאגרה הקיימת סכום של 300 ש"ח. לפיכך גובה אגרת הרישיון לכלבים אלו תהיה 338 ש"ח (עם חיסון סה"כ 367 ש"ח). יחד עם זאת נקבעו קריטריונים להגשת בקשה לקבלת פטור מתוספת זו (עקב מצבו של הכלב).
בבדיקת הביקורת נמצא כי ברשות נגבים אגרות בהתאם לתעריפים הנ"ל. באשר לאופן ביצוע התשלום/גבייה במחלקה – ראה הערות בסעיף 28 להלן.

במשרד החקלאות פועל מרכז ארצי לרישום כלבים, שהוקם בהתאם לחוק להסדרת הפיקוח על כלבים. כל וטרינר רשותי מחויב לדווח למרכז זה על נושאים שונים, וביניהם: מתן רישיון, שינוי פרטי בעלים, שינוי פרטי כלב, חיסון, סימון וכד' – **כל זאת אחת לשבוע.** על כל רשות מקומית להעביר למשרד החקלאות מדי חודש 5 ש"ח מתוך כל אגרת רישיון שהונפק על ידה, לצורך מימון פעולת מרכז הרישום.

בהתאם לחוק הנ"ל על הרשות המקומית להעמיד לרשות הרופא הווטריןרי העירוני אמצעים מספקים לצורך מסירת דיווחים למרכז הרישום וקבלת דיווחים ממרכז זה. לרשות המחלקה הווטריןרית בראש העין תוכנת מחשב המחוברת און-ליין לתוכנה תואמת במרכז הארצי, וכל עדכון על הפעולות השונות, כנדרש בחוק, מועבר אליהם.
בבדיקת הביקורת נמצא כי הנתונים מועברים באופן שוטף.

תהליכי הטיפול ברישוי/חיסון במחלקה הווטריןרית בראש העין הם כדלהלן:

- במערכת הממוחשבת במחלקה הווטריןרית קיים מאגר נתונים אודות בעל הכלב ואודות הכלב. נתונים אלה כוללים גם את תאריכי הרישוי, החיסונים והתקנת השבב.
- אחת לחודש (סמוך ל- 25 לחודש) נשלחות במרכז באמצעות הדואר הודעה לבעלי הכלבים שתוקף רישיונם עומד לפוג בחודש הקרוב על הצורך בחידוש הרישיון ובביצוע החיסון (פעולות החופפות בדרך כלל).
- הערת הביקורת: בשיטה משלוח ההודעות הנ"ל, מרבית בעלי הכלבים מקבלים בפועל את ההודעה סמוך מאוד למועד החידוש, ולא כנדרש בחוק לפחות 30 ימים קודם לכן.

המלצה:

- מומלץ לשלוח את ההודעות החודשיות לבעלי הכלבים בעניין חידוש רישיון/חיסון – **בתחילת** כל חודש (עבור החודש העוקב הבא).
- חיסון ורישוי נעשים במחלקה:
 - (1) נקבעו ימים קבועים לחיסונים (שני 09.00 – 11.00, רביעי 16.00 – 18.00). יחד עם זאת שירות זה ניתן גם במועדים אחרים בשעות העבודה, לפי תיאום מראש.
 - (2) לאחר קבלת הטיפול המקצועי הנדרש, בעל הכלב משלם במקום עבור אגרת רישיון והחיסון/שבב. לאחר סיום הטיפולים והתשלומים הרישיון בתוקף.

- כאשר תהליך החיסון נעשה אצל רופא וטרינר חיצוני (פרטי):
סוג גבייה א': בעל הכלב משאיר אצל הווטרינר צ'ק עבור האגרה (בלבד) לפקודת עיריית ראש העין. הצ'ק מגיע למחלקה, המוציאה קבלה + רישיון ושולחת בדואר לבעל הכלב.
סוג גבייה ב': הווטרינר גובה את כל דמי הטיפול – לרבות האגרה – ושולח צ'ק שלו למחלקה עבור האגרה. הקבלה נשלחת לווטרינר והרישיון נשלח בדואר לבעל הכלב.

הערה: במסגרת המערכת לניהול הכספים הממוחשבת המתוכננת להיכנס לשימוש במשרד המחלקה הווטרינרית – לא יתקבל כל תקבול עבור אגרות במחלקה עצמה, גם לא מרופאים וטרינריים פרטיים, והתשלומים יעשו ישירות לחשבון שיקבע לצורך זה. (נכון למועד הביקורת לא ברור מהו העיתוי ביצוע הרפורמה המתבקשת בהליך זה)

16. רישיון/חיסון – מעקב ואכיפה

לפי הנתונים שבמערכת הממוחשבת במחלקה הווטרינרית (בעת הביקורת) – מספר הכלבים הרשומים שבעליהם תושבי ראש העין, הוא 2478. מתוכם רשומים כמחוסנים 1892 (כ-76%). הביקורת ביקשה לבדוק מהן הסיבות לכך שכ-24% מהכלבים (כ-586 כלבים) אינם רשומים כמחוסנים ומהן הפעולות הנעשות למעקב ולאכיפה בתחום זה.

להלן הסבר מנהל המחלקה:

- בהתאם לתקנות להסדרת הפיקוח על כלבים, על בעליו של כלב לדווח לרופא הווטרינר העירוני (או לרופא וטרינר אחר) **בתוך שבוע**, על שינוי במקום מגוריו ועל שינוי במספר הטלפון שלו. בפועל בעלי כלבים רבים אינם טורחים לעשות כן וכתובות רבות (ומספרי טלפון) של בעלי כלבים אינן מעודכנות (בין אם בעל הכלב עבר לישוב אחר ובין אם החליף כתובת בראש העין). אין סינכרון בין נתוני הכתובות במחלקה הווטרינרית ובין נתוני הכתובות ביחידות אחרות של העירייה (כגון ארנונה). התוצאה: חלק מטפסי הודעה על חידוש רישיון/חיסון חוזרים במהלך השנה למחלקה הווטרינרית בשל כתובת לא נכונה.

- בהתאם לתקנות על בעליו של כלב לדווח (בתוך שבוע) על אובדן הכלב, מותו, או העברתו לאחר. בפועל בעלי כלבים רבים אינם טורחים לעשות כן וקיימת סבירות גבוהה שחלק לא קטן מהכלבים הרשומים כלא מחוסנים מתו או אבדו.

אחרי משלוח ההודעה השנתית לבעל הכלב על הצורך בחיסון/חידוש רישיון (כמפורט בסעיף 15 לעיל), נשלחת לאחר 3-4 חודשים "הודעה שנייה" לבעל הכלב. במקביל נערכות תזכורות טלפוניות לבעלי הכלבים. בשנת 2012 הוגשו ע"י המחלקה 11 דו"חות (ע"ס 730 ש"ח כ"א) בגין אי-חיסון כלב.

ממצאי הביקורת מעלים כי משלוח ההודעה השנייה וביצוע תזכורות טלפוניות מתועדים ברישומי המחשב. מאידך נותרה שאלה פתוחה באשר לכמות הכלבים הבלתי מחוסנת לכאורה עפ"י רישומי הרשות (כ-586 כלבים). מתבקשת פעילות אגרסיבית יותר לאיתור הבעלים או לחילופין לשלול קיומם של חלק ממצבת הכלבים כנובע מסיבות אובייקטיביות מוכחות.

המלצות הביקורת

- יש להגביר את מאמצי האיתור, המעקב והאכיפה אחר בעלי כלבים שכלביהם רשומים כלא-מחוסנים וללא רישיון – הן באמצעות תזכורות והתראות אינטנסיביים יותר והן ע"י מדיניות של מתן דו"חות רבים יותר (במקרים של התעלמות בעלי כלבים מהפניות במשך תקופה ממושכת).
- יש לעדכן באופן שוטף את מאגר הכתובות/טלפונים של בעלי הכלבים, ובין השאר ע"י קבלת גישה שוטפת למאגרי הכתובות העירוניים (כגון בארנונה) וכן ממידע מהמרכז הארצי לרישום כלבים.

17. מכירת תרכיבי חיסון לרופאים פרטיים

בהתאם לתקנות הכלבת (חיסון), תרכיבים נגד מחלת הכלבת ינופקו לרופא וטרינר פרטי (שיש לו הרשאה למתן חיסון) "באמצעות הרופא הווטרינר העירוני של הרשות המקומית שבתחום שיפוטה נמצאת מרפאת המחסן המורשה". את התרכיבים רוכשת העירייה אצל הלשכה הווטרינרית המחוזית, בהתאם לנוהלי הרכש העירוניים.

הביקורת בדקה את תהליך מכירת התרכיבים שנרכשו ע"י העירייה לרופאים וטרינריים פרטיים. עלות התרכיב לעירייה (בעת הביקורת) הוא 22.80 ש"ח ולכלב מסורס/מעוקר 11.20 ש"ח. בהתאם להנחיות השירות הווטרינר הארצי התרכיב נמכר לרופא וטרינר פרטי במחיר האגרה הרגיל שמשלם תושב עבור חיסון: 29 ש"ח ולכלב מסורס/מעוקר 14.50 ש"ח. רופא וטרינר פרטי רוכש תרכיבים בכמות לפי צפי החיסונים שלו (אחרי כל חיסון הוא חייב בדיווח ביצוע) ומשלם במחלקה הווטרינרית (במזומן או בצ'ק). לא קיים במחלקה תהליך מסודר של תיעוד ניהול מלאי של תרכיבי החיסונים (לא ידנית ולא באמצעות המחשב). את נתוני כמות התרכיבים הנמכרים לווטרינרים ניתן לסכם רק לפי איסוף נתונים מפנקס הקבלות.

המלצות הביקורת

יש לנהל תהליך מסודר וקבוע של ניהול מלאי תרכיבי החיסון – כמויות הרכישה מול המכירה לרופאים (כמויות וכספים).

18. נהלים (רישוי וחיסון כלבים)

נושא רישוי וחיסון כלבים מוזכר באופן מצומצם כאחד ממספר נושאים במסגרת נוהל "פיקוח על החזקת כלבים ובעלי חיים", מ- 9/2008 (באישור ראש העיר והמנכ"לית). אין התייחסות בנוהל זה לפעולות המנהליות והתפעוליות הנדרשות בתהליכים השונים, המפורטים בסעיפים 15-17 לעיל (רישוי וחיסון).

המלצה

יש להכין נוהל חדש ומעודכן שיתייחס לכל התהליכים והיבטי העבודה הנוגעים לרישוי וחיסון כלבים, לרבות המעקב אחר ביצוע, האכיפה, הדיווחים, וההיבטים הכספיים.

הטיפול בכלבים משוטטים**19. כללי**

בהתאם לחוק להסדרת הפיקוח על כלבים – "המחזיק בכלב לא יאפשר את יציאתו מתחומי חצריו, אלא אם כן הכלב מוחזק בידי אדם המסוגל לשלוט בו באמצעות רצועה" ... בהמשך לחוק זה נקבע כי אם הכלב מוחזק שלא לפי הוראות החוק ניתן לתפסו (ע"י רופא וטרינר עירוני או מפקח) ולהעבירו למאורת הרשות (כלביה). חוק העזר העירוני לראש העין (פיקוח על כלבים וחתולים) חוזר על הוראות החוק ומוסיף כי הרצועה בה הכלב מובל אורכה לא יעלה על 2 מטר.

נוהל לכידת כלבים משוטטים בראש העין (מ- 9/2008, באישור ראש העיר והמנכ"לית) קובע כי "כל כלב משוטט גם אם על צווארו לוחית מספר, מסומן או לא מסומן בשבב אלקטרוני, יש או אין לו רישיון, יש או אין מחסום על פיו – ילכד ויועבר למאורת כלבים". בהתאם לחוקי המדינה ולחוק העזר העירוני – אם נתפס כלב הוא לא יוחזר לבעליו אלא אחרי שהוצא עברו רישיון, הכלב סומן אלקטרונית, וישולם לרשות המקומית אגרה או תשלום עבור כל יום אחזקתו בכלביה וכן עבור הובלת הכלב לכלביה.

20. אופן הטיפול בכלבים משוטטים

בשנת 2012 נלכדו בראש העין 159 כלבים משוטטים, ובשנת 2011 – 150 כלבים משוטטים. לכידת הכלבים מתבצעת ע"י קבלן חיצוני, שנחתם עמו חוזה לעניין זה עם העירייה (סעיף 21 להלן). בשנת 2012 עלות עבודתו הייתה כ- 32,000 ש"ח ובשנת 2011 כ- 52,000 ש"ח. כמו כן עוסקים בנושא מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים במחלקה (שסיימה קורס לוכדי כלבים וחתולים) וכן, במידה מסוימת, שני המפקחים המועסקים במחלקה מתחילת 2012 בתפקיד פיקוח על איסוף גללי כלבים (לא עברו כל הכשרה מקצועית).

בבעלות הקבלן החיצוני כלי רכב ייעודי-תקני להובלת בעלי חיים שנלכדו. לרשות המחלקה כלי-רכב עירוני המשמש לצורך זה – אולם הוא אינו בנוי באופן מלא בהתאם להנחיות המקצועיות של השירות הווטרינרי הארצי (למרות שבנוהל העבודה המחלקתי נכתב כי "כלב משוטט שנלכד יועבר למאורה רק עם רכב תקני להובלת כלבים").

כאשר נתפס כלב המשוטט מחוץ לבית בעליו מנסים תחילה לאתר את בעל הכלב לפי השבב ו/או פרטים שונים. אם הכלב נמצא בסביבת בית בעליו והלה אותר, ולכלב יש חיסון בר-תוקף – הוא מוחזר לבעליו ללא צורך בהובלתו, אולם בכל מקרה נרשם ע"י לוכד הכלב "דו"ח לכידה" (ראה להלן) ובעל הכלב מקבל בהמשך דו"ח. אם הכלב מובל ברכב (של הקבלן החיצוני או של המחלקה), התחנה הראשונה היא במשרדי המחלקה (בשעות העבודה) לבירור והחלטה על המשך טיפול. מחוץ לשעות העבודה, וכן כאשר הווטרינר מוצא לנכון מבחינה מקצועית – מועבר הכלב לתחנת ההסגר ("מאורת בידוד").

העירייה משתמשת בשירותי התחנה של השירות הווטרינרי העירוני של פתח-תקוה. לפי ההסכם בין העירייה, עיריית ראש העין משלמת בכל מקרה עבור דמי השהות בתחנת ההסגר (עד 10 ימים) והעירייה היא שגובה מבעל הכלב (אם לכלב יש בעלים ומצליחים לאתר) את עלות השהייה (וההובלה). לפני כל שחרור כלב ומצליחים לאתר) את עלות השהייה (וההובלה). לפני כל שחרור כלב מהמכלאה (באישור וטרינר ראש העין על גבי "טופס שחרור") בעליו חייב לשלם לעירייה את האגרות הקבועות בתקנות (81 ש"ח בעד הובלה, 35.50 ש"ח ליום בעד שהות בתחנת ההסגר).

בהתאם לנוהל המחלקתי לאחר שנלכד כלב על הלוכד למלא טופס/דו"ח לכידה ובו יש לציין את מקום הלכידה, שעת הלכידה ופרטים מזהים של הכלב. את הדו"ח יש להעביר בתום הסיור לרופא הווטרינרי העירוני.

הביקורת בדקה את אופן הדיווח והתיעוד של הלכידות.

נמצא כי הלוכד-הקבלן החיצוני ממלא באופן שוטף טופס "גיליון רישום תפיסה והסגר של בעלי חיים משוטטים" – ובו רשומים הן פרטי בעל החיים שנתפס והן פרטי הלכידה (מקום, שעה). גם אנשי המחלקה התופסים כלבים ממלאים דו"ח דומה באופן שוטף. הדו"חות נשמרים בקלסר במחלקה. **כל לכידה מתועדת גם במחשב.**

המחלקה רושמת דו"חות (ברירות משפט) לבעלי כלבים שכלבם נתפס משוטט. בשנת 2012 הוגשו רק 61 דו"חות בתחום זה, ע"ס 475 ש"ח לדו"ח למרות שנכדו כ-160 כלבים משוטטים. הפער בנתונים מוסבר במדיניות העירונית לתת דו"ח אזהרה בגין עבירה ראשונה מסוג זה. דו"ח האזהרה נרשם במחשב ולכן אם כאשר נעברה פעם נוספת עבירה זו, לאחר האזהרה, מקבל בעל הכלב דו"ח רגיל.

המלצה

יש לוודא כי כלי הרכב העירוני הייעודי המשמש לצורך הובלת כלבים ובעלי חיים אחרים יהיה בהתאם לתקן המקצועי של השירותים הווטרינריים הארציים.

21. חוזה ללכידת כלבים משוטטים

ועדת הרכש מיום 30.12.2008 אישרה את הצעת חברת "כ.ג.מ." כזוכה במכרז ללכידת כלבים משוטטים (מכרז זוטא 11/2008). בהתאם לחוזה בין הקבלן והעירייה, הנ"ל יבצע את עבודת לכידת הכלבים (וההובלה לתחנת הסגר) בשעות ובתעריפים כדלהלן: קריאה רגילה (לפי הזמנה) בשעות 06.00 – 20.00 : ש"ח 250; קריאה רגילה (לפי הזמנה בשעות 20.00 – 06.00 : ש"ח 275; קריאה דחופה: 500 ש"ח. המחיר הנ"ל הוא ללא מע"מ וצמוד למדד: בעת הביקורת המחיר לקריאה רגילה הוא 269 ש"ח + מע"מ.

החוזה הנ"ל אמור היה להסתיים, לאחר כל ההארכות המותרות, ביום 4.2.12. בעת הביקורת, כשנה לאחר המועד האחרון לתוקף החוזה, עדיין לא נחתם חוזה חדש. בעת סיום ביקורת זו נמצא בשלבים מתקדמים תהליך הכנת חוזה חדש. אומנם עפ"י דיני חוזים חוזה שפג תוקפו יכל להמשיך להתקיים עפ"י אומד דעתם של הצדדים להסכם. עם זאת חזקה על רשות ציבורית לנהוג עפ"י ככלי מנהל תקין.

המלצה

כל התקשרות עם קבלן חיצוני צריכה להיות מעוגנת בהסכם בר-תוקף, וכאשר עומד להסתיים תוקף חוזה יש להיערך מראש להכנת הסכם חדש.

הטיפול בחתולי רחוב22. כללי

בנוסף לחתולי המחמד המוחזקים בבתיים והשייכים לבעלים, ישנם חתולי רחוב אשר אין להם בעלים והם ניזונים מאשפת האדם או ממזון המסופק להם ישירות ע"י האדם (מואכלים). לצד תרומתם של חתולי הרחוב, בעיקר בטריפת מכרסמים ומזיקים, הם גם מהווים סכנה בהיותם יכולים להיות נשאים של מחלת הכלבת ולהדביק בכך בני אדם או חיות אחרות. החתולים יכולים להעביר גם מחלות נוספות לבני אדם, כגון טוקסופלזמה. כמו כן הם יכולים להוות מטרד ולפגוע באיכות החיים. הנחיות מקצועיות שונות (ארציות) מנסות למצוא את האיזון בין הפגיעה באינטרסים של בני האדם והטענה על המתח גורפת מדי של חתולים (בין השאר, בעקבות מספר פסיקות של בג"צ בנושא המתת חתולי רחוב), ובין המציאות בשטח.

מכת חתולי הרחוב - כמפגע תברואתי

החתולים הם בעלי מנגנון רבייה מפותח המאפשר לנקבות להמליט עד שלוש פעמים בשנה, כארבעה גורים להמלטה במוצע. הריבוי הטבעי הגבוה של חתולי הרחוב, קרבות בין חתולים, גידול בפציעה והרג של חתולים על ידי מכוניות חולפות ותחלואת החתולים הביאו לכך שהחתולים הפכו למטרד לחלק מתושבי העיר.

כמות החתולים הקיימת בעיר לא ידועה ולא ניתנת להערכה בכלים פשטניים. עם זאת אי אפשר להתעלם מנוכחותם המתרבה מיום ליום בחוצות העיר, בשכונות המגורים ולמעשה כמעט בכל מקום למעשה.

לפי חוות דעת רשמית של ועד ארגון הרופאים הווטרינריים ברשויות -מדובר לעתים אף בסיכון בריאותי עקב שוטטות חתולים בסמיכות לגני ילדים, מגורי תושבים הסובלים מרגישויות ואלרגיות ומוסדות בהם דרים חולים כרוניים, וזיהום סביבתי עקב האכלת חתולים בחדרי מדרגות, בחצרות בתים משותפים, מבנים ציבוריים או שטחים ציבוריים.

עפ"י החוק בישראל (צער בעלי החיים) החתולים מוגנים (אסור ללכוד לצורכי הרדמתם) ומשום כך הטיפול שנותר מתבטא רק בבלימת התרבותם ע"י עיקור או ניתוח סירוס הכרוך בעלות כספית. כלים אלה מהווים אמצעים להפחתת ההמלטות ולצמצום מספר חתולי הרחוב. בשיטה זו החתולים נלכדים, מקבלים טיפול רפואי וחיסונים ומנותחים. לאחר הטיפול, הם מוחזרים לאותו המקום שבו נלכדו. חתול שעובר את הטיפול מסומן על ידי קטימת קצה אוזנו השמאלית. חתולים שנותחו בידי העירייה סומנו על ידי קטימת קצה אוזנם השמאלית) זיהוי חתולים שעוקרו בידי העירייה וגם חוסנו כנגד כלבת.

הרשות החלה לתת את דעתה בנושא רק משנת 2010 ולצורך זה תקציבה סעיף מיוחד (אם כי לא גבוה) וכן הסתייעה בנוסף גם במימון משרד החקלאות כלהלן :

שנה	תקציב	ביצוע	ביצוע מקורות משרד החקלאות	סה"כ
2010	23,000	39,204	35,000	74,204
2011	20,000	19,430	20,000	39,430
2012	20,000	20,000	50,000	70,000
סה"כ	63,000	78,634	105,000	183,634

בתקציבים הנ"ל סורסו\עוקרו למעלה מ-1,300 חתולי רחוב.

הרשות תורמת בעקיפין ובלי משים, להתרבותם של חתולי הרחוב משום העובדה שבעת פינוי האשפה הביתית קיים שיהוי בין הוצאת פחי האשפה מחוץ לתאיהם לפינויים בפועל בהמשך. במרווח זמן זה חתולי הרחוב זוכים לארוחה יומית דשנה לצד מפגש חברתי.

23. אופן הטיפול בחתולי רחוב

המחלקה הווטרינרית ברשות מטפלת בבעיות שוטפות הקשורות לחתולי רחוב בעקבות קבלת פניות דרך המוקד העירוני. נציג המחלקה (הווטרינר או מנהלת מדור פיקוח בע"ח) מבקר במקום, בודק ונותן הנחיות (לאנשי העירייה או לתושבים) הנוגעות למטרד, במטרה לצמצמו.

אם נמצא שיש סיכון בריאותי מחליטים על דרך טיפול מתאימה, בהתאם להנחיות המקצועיות. משרד החקלאות מפעיל בשנים האחרונות תוכנית למתן תמיכה לרשויות מקומיות הפועלות לביצוע יזום של ניתוח עיקור וסירוס לחתולי הרחוב. המשרד מתקצב לצורך כך סכום כל-ארצי המיועד להשתתפות במימון לכידת חתולי הרחוב, ביצוע ניתוח העיקור או הסירוס, כיסוי עלויות האשפוז והחזרת החתול לאחר הניתוח לאזור ממנו נלקח.

במסגרת התוכנית, הרשויות שמגישות בקשה להשתתף בתכנית צריכות להתחייב כדלהלן:

- לבצע ניתוחי עיקור או סירוס בכמות מינימלית (בחירה בין מספר כמויות מוצעות).
 - ההתחייבות צריכה להיחתם בכתב בידי ראש הרשות, הגזבר וטרינר העירוני.
 - לבצע רישום מדויק לעניין כל חתול שנאסף ולדווח על כך.
 - להחזיר כל חתול למקום בו נאסף ולבצע לחתול על חשבון הרשות חיסון נגד כלבת וסימון.
 - להפעיל עובדים מיומנים ללכידת החתולים ולטיפול בהם.
- אם מתקבל אישור ע"י משרד החקלאות, ההקצבה מהמשרד ניתנת למימון ביצוע מחצית ממספר הניתוחים המינימלי עפ"י התחייבות שניתנה ע"י הרשות, כאשר המשרד מקצה סכום של 200 ש"ח (כולל מע"מ) לכל חתול שנלכד ומנותח.**

לפי ההסדר של המבצע, העירייה משלמת ישירות לרופא וטרינר חיצוני (המפעיל מרפאה/בי"ח וטרינרי) את עלות הטיפול בכל החתולים במסגרת המבצע + העירייה מממנת מתקציבה את רכישת תרכיבי חיסון הכלבת לחתולים, שאותם מזריק הרופא לכל חתול (במסגרת התשלום הכולל שהוא מקבל). העירייה חותמת מדי שנה על הסכם עם מפעיל מרפאה וטרינרית לצורך המבצע.

בשנת 2012 מחיר הטיפול עבור כל חתול (כולל הובלה והזרקת התרכיב) היה 140 ש"ח (כולל מע"מ); בשנת 2011 המחיר היה 134 ש"ח; ובשנת 2010 המחיר 150 ש"ח. העירייה רוכשת כל חיסון עבור החתולים במחיר של 10.20 ש"ח (ב- 2012).

הביקורת בדקה את אופן הדיווח הכמותי והכספי של המרפאה החיצונית עבור הטיפולים במסגרת המבצע. נמצא כי הרופא המטפל שולח כל חודש (בתקופת המבצע) דו"ח ביצוע עם סעיפים מובנים (לפי דרישות משרד החקלאות) הכוללים: פרטי החתול (מין, צבע, תאריך ניתוח); תאריכי קבלה ושחרור; פרטי הניתוח והערות מקצועיות. הדו"ח נשלח למחלקה הווטרינרית דרך המערכת הממוחשבת ומועבר, כמו שהוא, למשרד החקלאות. במקביל לדו"ח, הרופא שולח חשבונית בהתאם לנתוני הדו"ח. סה"כ החתולים המטופלים הוא בהתאם למכסה המאושרת.

לקראת סיום הביקורת נמסר כי הוגשה בקשה למשרד החקלאות למבצע 2013 עבור טיפול ב- 800 חתולי רחוב.

המלצות הביקורת

מתבקש להקפיד ולפקח על פינוי האשפה הביתית באופן שלא תאפשר האכלה יומית של חתולים המעודדת התרבותם בתנאים אלה. מומלץ במידת האפשר, להפנות לנושא זה תקציבים משמעותיים יותר לצד הסתייעות במקורות משרד החקלאות כתוכנית רב שנתית.

פיקוח בנושא גללי כלבים

24. בהתאם לחוק העזר לראש העין (שמירת הסדר והניקיון), סעיף 18 (ג):
- "(1) לא יורשה מחזיק בכלב שכלבו יעשה את צרכיו במקום ציבורי; עשה כלב צרכיו בהטלת גללים במקום ציבורי, יאסוף מיד המחזיק בכלב את הגללים.
- (2) מחזיק בכלב במקום ציבורי, למעט עיזור, ישא עמו כף ושקית לשם איסוף הגללים.
- (3) חובת איסוף גללים לפי סעיף זה לא תחול על מחזיק בכלב אם הכלב עשה את צרכיו במקום שקבע לכך ראש העירייה".
- בהתאם לחוק עזר לראש העין (פיקוח על כלבים וחתולים), סעיף 6 (ב):
- "בעל כלב יפנה מיד לכלי אשפה צואה שהשאיר כלבו במקום ציבורי או במקום פרטי שאינו בבעלותו".

החל מתחילת 2012, הועבר הטיפול בתחום הפיקוח בנושא גללי כלבים לאחריות המחלקה הווטרינרית. לצורך זה הוצבו במחלקה 2 עובדים (פקחים), כל אחד מהם מועסק בחצי משרה. בינואר 2012 נכנס לתוקפו נוהל עירוני ל"מתן דו"חות בגין אי איסוף גללים של כלב", החתום בידי ראש העיר והמנכ"לית. הנוהל מפרט את כל שלבי הטיפול החל מהשלב בו נצפה כלב עושה את צרכיו בשטח ציבורי. בהתאם לנוהל זה הפקחים יצאו לסיורים יזומים לפי תוכנית שתימסר להם ממנהל השירות הווטרינרי העירוני, כשהם מצוידים במצלמה ובקורא שבבים.

שעות הסיורים : משמרת א' – 06.00 – 10.15, משמרת ב' – 16.00 – 20.15.
 בבדיקת הביקורת נמצא כי נקבעת ע"י הווטרינר תוכנית עבודה שבועית לאזורי הסיור.
 כמו כן נמצא כי הפקחים מגישים טופס דו"ח פעילות לפי המשמרות, וכאשר מאותר בעל
 כלב נרשם מספר השבב ופרטי בעליו בטופס זה.
 לדברי מנהל המחלקה מספר הדו"חות הנרשמים בתחום זה הוא מועט, מאחר ואם נצפה
 כלב עושה צרכיו ולידו בעליו – מבקשים מהבעלים לאסוף את הגללים ועפ"ר הם נעדרים
 וכן נמנעת הגשת דו"ח.

טיפול בפניות הציבור

25. פניות מהציבור בתחום הווטרינריה מגיעות לטיפול המחלקה בדרך כלל באמצעות המוקד
 העירוני, וכן מיחידות אחרות מהעירייה וישירות מתושבים. פניות המגיעות ישירות
 מנותבות כפניות באמצעות המוקד. סגירת הפניות נעשית ע"י הווטרינר העירוני או ע"י
 מנהלת מדור פיקוח בע"ח. **בשנת 2012 נתקבלו 1102 פניות** (נתוני 2011 חלקיים ביותר,
 עקב שינויים שנעשו במחשוב המוקד העירוני).

בבדיקת הביקורת נמצא כי מרבית הפניות נסגרות באופן מהיר, ככל שניתן. בסוף שנת
 2012 לא נותרו פניות פתוחות. יש להדגיש כי חלק לא קטן מהפניות בתחום זה מתייחסות
 למצב דינמי (לדוגמה, בעל החיים נע ממקום למקום) ולא למצב סטטי (כמו בתחומים
 אחרים, למשל הימצאות אשפה במקום מסוים, נזילה מצינור וכו').
 לא קיים, באופן פורמלי, זמן תקן לסגירת כל אחת מסוגי הפניות.
 להלן התפלגות הפניות בשנת 2012 :

מס' פניות 2012	הנושא – סוג הפנייה
604	כלבים משוטטים
146	חתולי רחוב
56	נביחות כלבים ורעש מבע"ח
58	בעלי חיים פצועים (בדר"כ כלבים וחתולים)
76	הודעת בעלי כלבים על אובדן כלב
40	בקשה להתקנה/מילוי שקיות – מתקן שקיות לצואת כלבים
58	צואת כלבים
25	התעללות בבע"ח
19	היתר להחזקת בע"ח
11	נשיכת כלב או בע"ח אחר
9	פגר כלב (בדיקת שבב)
1	עסקי בשר
1102	סה"כ

26. תקציב המחלקה

התקבולים עבור פעילות המחלקה הווטרינרית מגיעים מתשלום אגרות עבור: רישיונות וחיסונים לכלבים, הובלת כלבים והסגר, בדיקות משנה; מהעברות ממרכז השלטון המקומי עבור בדיקות משנה; מקנסות וטרינריים; וממשרד החקלאות עבור מבצעי טיפול בחתולי רחוב.

להלן פירוט התקבולים בשנים 2010 – 2012, עבור פעולות וטרינריות:

מס' כרטיס	שם כרטיס	ביצוע 2009	ביצוע 2010	ביצוע 2011	ביצוע 2012
1214200220	פיקוח וטרינרי- בשר ועופות	64,390	38,170	121,446	61,107
	חלק מהסעיף		5,524	2,965	961
1214210220	פיקוח וטרינרי דגים	30,800	14,544	41,704	34,511
1214300220	חיסון כלבים	170,001	172,878	174,398	173,705
1214300222	לכידת כלבים	11,762	5,348	12,018	9,439
1214300622	קומפוסטר	0	31,910	13,620	287
1214300691	קנסות וטרינר	62,377	51,143	24,595	44,533
1214300960	עיקור וסירוס חתולים	0	35,000	20,000	
1701	תב"ר סירוס מ.חקלאות	0	35,000	20,000	50,000
1214300692	ברירות קנס תברואה	1,520	0	0	0
	סה"כ	340,850	389,517	430,746	374,543

הערה: חלק מההעברות משלטון מקומי עבור בדיקות משנה נכנסות לקופת העירייה ונרשמות בהנהח"ש בשנה שלאחר מכן. כך, לדוגמה, העברות עבור 7-12/2010 רשומות כתקבולים בתקציב 2011. כך גם ההעברה ממשרד החקלאות עבור מבצע חתולי רחוב הרשומה בתקציב 2011, מיועדת כהשלמה עבור 2010.

הוצאות עבור פעולות המחלקה בשנים 2012 – 2010 היו כדלהלן:

מס' כרטיס	שם כרטיס	ביצוע 2009	ביצוע 2010	ביצוע 2011	ביצוע 2012
1714200110	שכר פיקוח וטרינרי	485,644	515,803	533,961	700,688
1714200532	רכב 13-797-64 לא פעיל	79,736	79,238	77,228	-512
1714200533	רכב וטרינר 44-743-76			11,163	85,996
1714200570	תמיכה לתוכנה		1,663		2,046
1714300561	טפסים	2,260	2,877	4,037	5,868
1714300720	תרכיבי כלבת	42,807	45,173	44,799	44,185
1714300740	כלים מכשירים וציוד	8,806	7,716	10,833	8,952
1714300750	לכידת כלבים (קבלן)	66,815	42,397	52,512	36,213
1714300751	שבבים	1,894	3,480		
1714300754	בדיקות מעבדה	2,080	951		
1714300756	לכידת נחשים	3,850	5,600	3,500	8,050
1714300757	משרד החקלאות	6,955	9,725	7,145	9,110
1714300758	סירוס חתולים			19,430	20,000
	תב"ר סירוס חתולים- משרד חקלאות		35,000	20,000	50,000
1714300760	הסגרת כלבים	35,749	35,518	35,762	32,815
	סה"כ	736,595	785,139	820,370	1,003,411
	העלות תפעולית ללא שכר	250,951	269,336	286,408	302,723

הערות :

העלייה בהוצאות השכר בשנת 2012 מקורה בשל גיוס שני פקחים בחצי משרה בתחילת השנה. הוצאות סירוס-ממקורות משרד החקלאות אינה מקבלת ביטוי בתקציב השוטף משום שזה מוגדר כתב"ר (לשם נוחות אוחד ונכלל בנתונים לעיל)

27. כח אדם

במחלקה הווטריןרית בראש העין מועסקים 4 עובדי עירייה, כדלהלן :

- מנהל המחלקה – הרופא הווטריןר הרשותי (במשרה מלאה).
- מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים (במשרה מלאה).
- פקח (חצי משרה).
- פקח (חצי משרה).

הווטריןר העירוני עוסק הן במטלות המקצועיות המוטלות עליו, כגון: בדיקת מוצרים מן החי (בדיקת טרום-שיווק ובדיקה בעסקים); השמדת מוצרים מן החי; אישור רישיון עסק וטריןרי; מתן חיסונים; טיפול/אישור מקצועי לגבי בעלי חיים, וכד'; והן במטלות המנהליות בתור מנהל מחלקה בעירייה.

הווטריןר הוא הרופא היחיד במחלקה, היחיד המבצע את הבדיקות בעסקים, היחיד (בהתאם לחוק) הרשאי לפסול ולהשמיד מזון מן החי, ונוכחותו חיונית בביצוע בדיקות הטרום-שיווק הנערכות כל יום מ- 7.00 עד 15.00 בימי א'-ה', ומ- 7.00 עד 10.00 בימי שישי. בעת היעדרותו (פגישות, מטלות אחרות, חופשה קצרה, מחלה וכד' – וכן בימי שישי) מבצעת את בדיקות המשנה מנהלת מדור פיקוח בעלי חיים. רק בעת היעדרות מתוכננת ארוכה יותר – ממלא את מקומו וטריןר רשותי מחליף (בהתאם לאישור אישי בכתב מטעם השירות הווטריןרי, ובהתאם לנהלים ולתעריפים הקבועים לנושא זה בכל הארץ).

מנהלת מדור בעלי חיים התמנתה (במכרז) לתפקידה זה באפריל 2012. לפני כן עסקה באותם הנושאים – כמזכירה. בנוסף לתפקידי המזכירות השוטפים (הדפסות, טלפונים, תיוק וכד') הנ"ל עוסקת גם במשימות פיקוח וטריןרי (סיימה קורס מתקדם למפקחים וטריןריים וקורס לוכדי כלבים וחתולים). היא בעלת תעודת פקח באגף שפ"ע משנת 2007. בין תפקידיה במחלקה: לכידת כלבים; ביצוע בדיקות טרום-שיווק; ריכוז נושא פניות מוקד; תיעוד במחשב של כל נושא בדיקות טרום-שיווק, בדיקות בעסקים, רישוי כלבים וכד'; טיפול ברישום הובלה והסגר. כמו כן הנ"ל רושמת קנסות וטריןריים, מרכזת את המעקב אחר הקנסות, ועוד.

החל מאוקטובר 2012, הנ"ל נעדרת מהעבודה כל יום שלישי בשל לימודים, באישור העירייה. הסדר זה אמור להמשך לאורך כ- 3 שנים (עד לסיום לימודיה לתואר). מאחר והנ"ל ממלאת משימות מקצועיות במחלקה, כמפורט לעיל, ולא רק משימות מנהליות – הרי שבימי שלישי הטיפול המקצועי של המחלקה בנושאים השונים יכול להיעשות רק ע"י הווטרינר. ואם הוא נקרא, למשל, לטיפול דחוף בבעל חיים בשטח, במהלך יום ג' – הרי שביצוע משימות אחרות (כגון בדיקת רכב מוביל בשר הנכנס לעיר וממתין לבדיקה) צריך לחכות עד לחזרתו למשרד.

שני הפקחים, העובדים בהיקף של חצי משרה כ"א, החלו בתפקידם בתחילת 2012 לאחר שנבחרו במכרז פומבי 80/2011. תיאור התפקיד במכרז היה:

- אכיפת חוקי העזר של עיריית ראש העין בכלל ובתחום יחידת הווטרינר בפרט.
- הגשת סיוע לווטרינר בכל תחום שיתבקש על ידו.
- תפיסת בעלי חיים משוטטים בתחום הרשות והעברתם לתחנת הסגר.
- מתן עדות בהליכים משפטיים הנוגעים לביצוע תפקידו ככל הנדרש.

בפועל עיקר תפקידם של 2 הפקחים הוא בפיקוח/איתור בנושא גללים של כלבים – כמפורט בסעיף 24 לעיל. כמו כן הנ"ל מסייעים באיתור כלבים משוטטים.

הנ"ל לא עברו כל הכשרה בתחום כלשהוא של הנושאים הווטרינריים.

הביקורת סבורה כי הרכב כח האדם המוצב כיום במחלקה הווטרינרית אינו עונה לצרכי העבודה, שמטרתה לשמור על בריאות הציבור. חסר באופן מובהק מפקח וטרינרי בעל הכשרה מקצועית מתאימה הן בתחום המוצרים מן החי ורישוי עסקים והן בתחום בעלי החיים – שיסייע למנהל המחלקה ולמנהלת מדור בעלי החיים בעבודתם השוטפת.

למרות שתיאור התפקיד במכרז להעסקת שני הפקחים היה, בין השאר, "לסייע לווטרינר בכל תחום שיתבקש על ידו" – הם מועסקים באופן מוגבל רק בתחום הפיקוח על גללי הכלבים (ומעט באיתור כלבים משוטטים) והם נעדרים כל הכשרה בסיסית בתחום הווטרינריה. גם העסקתם בהיקף של שני חצאי משרות (במקום פקח אחד במשרה מלאה) עלולה להביא למחויבות פחותה כלפי המחלקה במשימות מעבר לשעות עבודתם החלקית – לעומת עובד במשרה מלאה היכול למלא משימות דחופות גם מעבר לשעות העבודה הפורמליות.

המלצות

- מומלץ לתגבר את המחלקה במפקח וטרינרי שעבר הכשרה מקצועית הולמת.
- מומלץ למצוא פתרון חלופי להיעדרות מהעבודה של מנהלת מדור בעלי חיים בכל יום שלישי, בשנים הקרובות.

- מומלץ להעסיק את הפיקוח בנושא גללי הכלבים במסגרת העסקה של אדם אחד במשרה מלאה, במקום שני עובדים בחצי משרה כ"א. כמו כן מומלץ כי העוסקים בכך יעברו הכשרה מקצועית בסיסית בנושאים וטרינריים.

28. הטיפול בכספים במחלקה

התקבולים מלקוחות (תושבים, מובילי בשר וכו') עבור האגרות – מתקבלים במשרד המחלקה במזומן ובהמחאות (בלבד).

עבור כל סוגי האגרות קיים פנקס קבלות מסוג אחד, בו צריך לסמן את סוג התשלום במסגרת 5 אפשרויות כתובות: חיסון/רישיון; שחרור כלב; הובלת כלב; בדיקות משנה; אחר (בדרך כלל עבור הסגר במכלאה).

הכספים נשמרים בתוך כספת במשרד המחלקה ומדי 3-4 שבועות מפקיד אותם הווטרינר בקופת העירייה. מס' הקבלה נרשם על גבי טופס ההפקדה ומצורף צילום מפנקס הקבלות. בבדיקת הביקורת את 5 ההפקדות האחרונות נמצא כדלהלן:

17.02.2013	: סה"כ	8,747.-	ש"ח
30.01.2013	: סה"כ	10,659.-	ש"ח
31.12.2012	: סה"כ	11,406.-	ש"ח
6.12.2012	: סה"כ	13,710.-	ש"ח
7.11.2012	: סה"כ	10,729.-	ש"ח

לדברי מנהל המחלקה נמצאת בתכנון מתקדם הכנסת מערכת חדשה להנפקת רישיונות ולקבלת כספים. **התכנון הוא שלאחר הפעלתה, במחלקה לא יתקבלו כלל כספים** (למעט עבור בדיקות משנה). התושבים (בעלי כלבים) אמורים לקבל, במערכת זו, את שובר הרישיון עם פרטי התשלום לביתם (הפקה של מערכת חיצונית) והם ישלמו את השובר כמו כל תשלום הנהוג במחלקות העירייה האחרות (גם כשהטיפול יבוצע אצל וטרינר פרטי). הנתונים לחברה החיצונית בנושאי כלבים ימסרו מהמחלקה באמצעות תוכנה ייעודית לצורך זה.

המלצה

יש להאיץ ככל הניתן את הטיפול בהכנסת ובהטמעת המערכת הממוחשבת להנפקת רישיונות ואישורים ולקבלת תשלומים בנושאים הווטרינריים. בנוסף למניעת המצב הלא-רצוי, הנהוג היום, של קבלת כספים במזומן ובצ'קים תוך מתן קבלות ידניות מפנקס אחד עבור כל סוגי התשלומים – תהיה בכך תרומה ליכולת הניהול, המעקב והבקרה.

29. סביבת העבודה

חדרי המחלקה נמצאים בבניין העירייה הישן ברחוב זכריה. בקומת הכניסה נמצאים משרדי המחלקה ומשרדי המחלקה לרווחת גיל הזהב של אגף הרווחה, ובקומה השנייה משרדים נוספים של אגף הרווחה. באזור משרדי המחלקה נמצאים 3 חדרים: חדר הווטרינר; חדר מנהלת מדור פיקוח בע"ח; ובחדר נוסף עובדת תקציבאית של אגף הרווחה. **לא קיים חדר טיפולים לבעלי חיים, והטיפול בהם מתקיים במבואת הכניסה לחדרים, או בחדר הווטרינר, או (במקרים שהכלב גדול/כבד) בשולחן בכניסה לקומה הראשונה של הבניין.**

כמפורט בסעיף 6 לעיל בדו"ח זה, מקום עריכת בדיקות המשנה למשאיות המגיעות לעיר (במגרש החנייה הציבורי לפני משרד המחלקה) אינו מתאים לייעודו ונגרמות הפרעות לתנועת כלל כלי הרכב במקום זה.

מכל האמור לעיל עולה כי משרדי המחלקה הווטרינרית אינם מתאימים הן במיקומם והן בשטחם לצרכי פעילות המחלקה - שהיא מקצועית-ייחודית (קליטת בעלי חיים וחניית משאיות גדולות) ואינה דומה, מבחינה זו, לצרכי מרבית המחלקות האחרות בעירייה.

המלצה

יש להעמיד לצורך הפעילות של המחלקה הווטרינרית חדרי עבודה כנדרש לצרכי פעולותיה, לרבות חדר נפרד עבור בדיקה/טיפול בבעלי חיים. כמו כן, כמומלץ בסעיף 6 לעיל, יש למצוא פתרון בהקדם למקום ביצוע בדיקות המשנה. אם לא ימצא פתרון הולם כמוצע לעיל במיקום הנוכחי של המחלקה - יש למצוא מקום מתאים למשרדי המחלקה במיקום אחר בעיר.

תגובת המבוקר- ראה עמוד הבא

תגובת הוטרניר העירוני

לכבוד : מר. משה כהן – מבקר העירייה.
מאת : ד"ר אהוד שלם – מנהל השרות הווטרינרי.
א.נ.

הנדון : דו"ח ביקורת במחלקה הווטרינרית/הערוות.

מצאתי את הדו"ח מקיף וממצא כמו שנערך בזמן הביקורת. נעשתה עבודה יסודית שהקיפה ונגעה בכל הנושאים בהם אנו עוסקים ועל כך ברכות לעוסקים במלאכה. את מרבית ההערוות וחווות הדעת שנתנה בעקבות הביקורת, אני מאמץ ומקבל להוציא מס' הערוות קטנות שיש לי :

1. בסעיף 4 – ממצאים – נכתב כי לא ניתן לחשב את מס' המשאיות המגיעות לבדיקת משנה, לא מדויק כי כל משאית נרשמת בתאריך בו הגיעה לבדיקת משנה בשם המפעל ממנו נשלחה.
2. אני מסכים עם העובדה כי כל הזמן שיש רופא ווטרינר אחד אין מנוס מכך שבזמן שאני עסוק במטלות אחרות בעיר, את ביקורת המשנה מבצעת מנהלת מדור פיקוח בע"ח.
3. סעיף 6 – מקום הבדיקה – נראה לי כי ניתן לבדוק החלפת מיקום המחלקה עם מחלקת רשות החניה.
4. סעיף 7 – תשלום עבור בדיקות משנה – מס' עיריות ניסו לשנות את פני הדברים ולגבות בעצמן את התשלום מבלי תיווך מרכז השלטון המקומי אך ללא הצלחה.
5. סעיף 9 – נהלים – מסכים בעיקר עם הגדרת אופן גביית האגרה עבור בדיקות משנה (בעבר היה רלוונטי כיום כמעט ולא).
6. סעיף 11 – המלצות – בהחלט יש מקום להתחבר לתוכנת רישוי עסקים, מאמץ את ההצעה כי לאחר 3 חודשים תוגש המלצה חדשה.
7. פסילה או השמדה – בד"כ נרשם בטופס מיוחד עם פירוט המוצרים, אך אם הכמויות קטנות אין עניין לטופס מיוחד, אולם יתכן ויש להתייחס לקטנה כגדולה.
8. סעיף 15 – תהליכי רישוי/חיסון.
 - א. מאמץ את ההצעה לשלוח תזכורות לחיסון בתחילת החודש ולא לקראת סופו (כבר מיושם).
 - ב. אני מתריע זה זמן רב בפני הגורמים הנוגעים בדבר תקבולים כי יש לשנות את השיטה ולאמץ דרכי גביה שונים מבלי שהווטרינר יצטרך להתעסק עם גביית כספים. (הפגשתי את נציג וטקליק עם מחלקת הגביה בעירייה אולם הם אינם עובדים עם מטרופולין).
 9. סעיף 17 – מכירת תרכיבי חיסון כלבת לרופאים פרטיים – נמכרים תרכיבים לפי דיווח הווטרינר על ביצוע כולל מסמכים מצורפים.
 10. סעיף 18 – נהלים (רישוי וחיסון כלבים) – ברגע שיאורגן נושא התשלום אין מניעה מהוצאת נוהל חדש ומעודכן.
 11. סעיף 27 – כוח אדם – מסכים עם כל מה שנכתב ע"י המבקר.
 12. מעמד השרות הווטרינרי העירוני – עד היום נחשב השרות הווטרינרי כיחידה בלבד, אני חושב שהגיע הזמן לשדרג את השרות הווטרינרי למעמד של מחלקה לפחות כאלה הן גם הדרישות בחוזר מנכ"ל.

בכבוד רב,
ד"ר אהוד שלם
מנהל השרות הווטרינרי העירוני